

ФЛАШ ГОРДОН

КРОЗ ВЕКОВЕ

СИМБОЛ ВРАЊА

Древни Грци и Римљани навлачили су неку врсту рукавица да за време обеда не би опекли прсте када су

из чинија узимали врело печење.

У 12. веку према једном папском распису, свештеници су били дужни да носе беле кончане рукавице као симбол чистоте.

У 13. веку рукавице постају саставни део женске тоалете. Један век касније рукавица постаје део гардеробе витезова. Бацајући рукавицу на земљу витез је изазивао свог противника на двобој. Чувајући женску рукавицу као симбол верности и љубави, средњовековни витез носио ју је у нарочитој кесници око врата. Немачки императори даривали су својим поданицима пар рукавица у знак нарочите милости.

СВЕ ЗА ПОЗОРИШТЕ

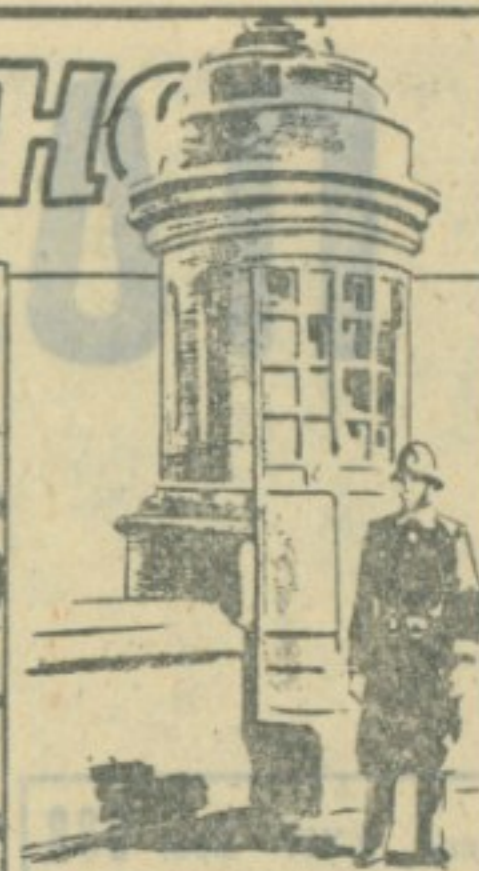
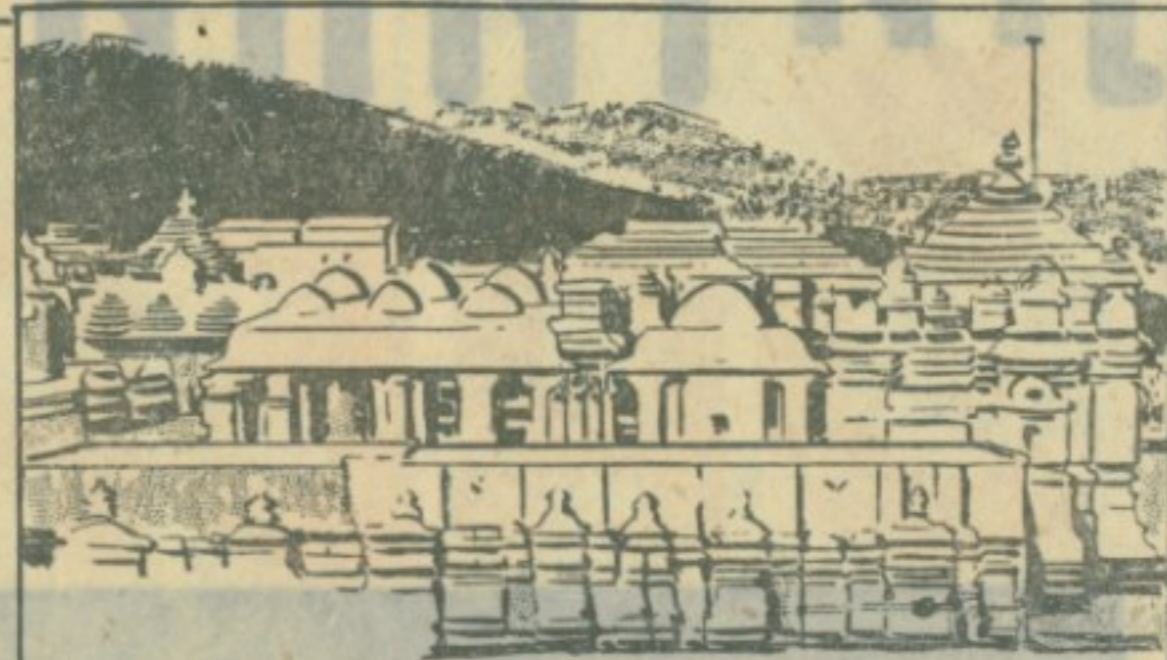
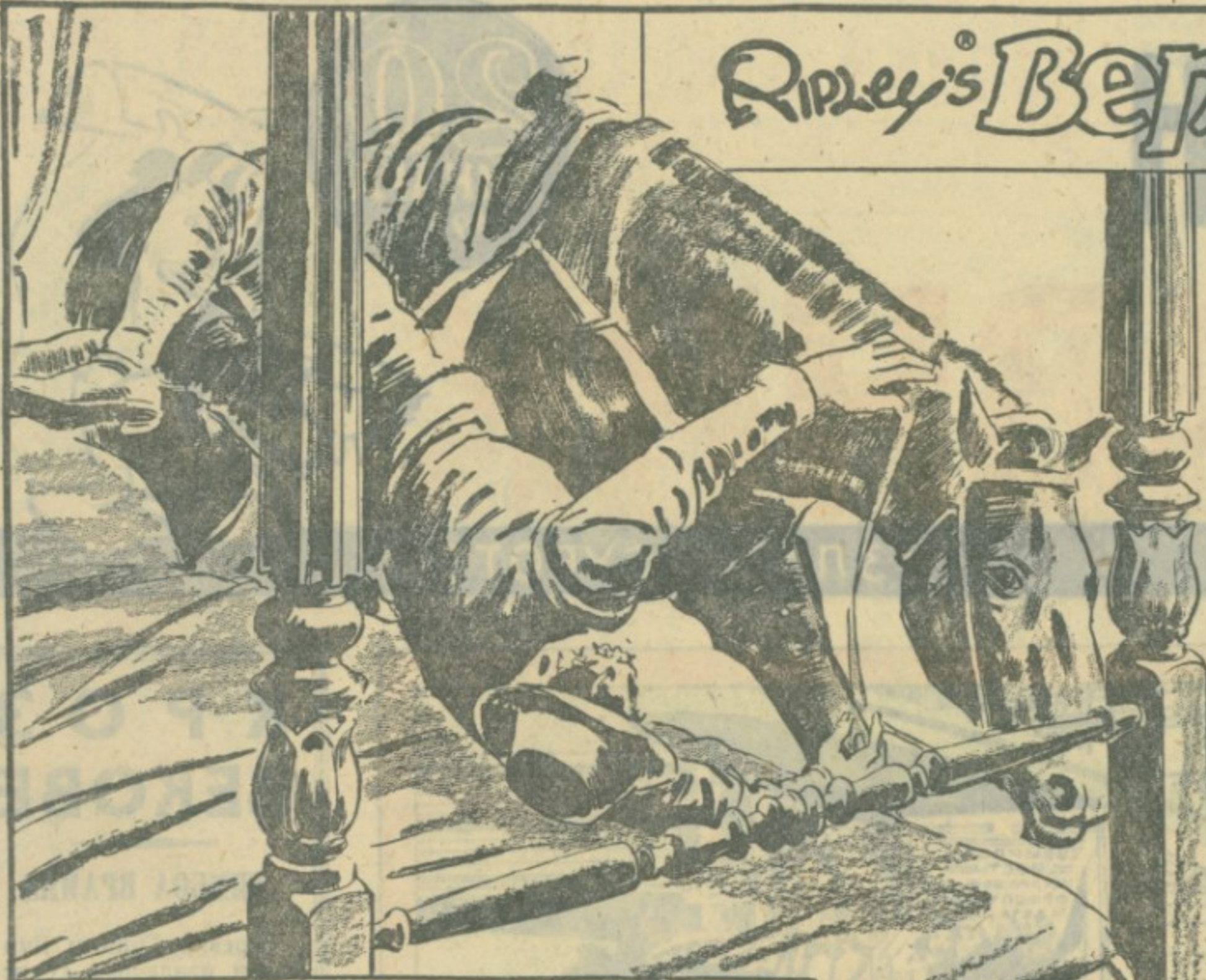
Пре сто година сви европски листови донели су вест да је у Бечу умро један љубитељ позоришта коме се у читавом свету не би могло наћи премца: од

1783. године па све до смрти — значи пуних 80 година — он није пропустио ни једну од 17.200 представа Карловог позоришта у Бечу. Умирући, он је тестаментом оставио више од милион талира уметницима овог позоришта које никад није видео другачије него на сцени.

У ОВОМ БРОЈУ: „Зборно месџо“ у Чикају. Орао — рођени ловац. Свеш који не видимо. Разарач 150. Робџи-службеник. Украс рајника. Звер још уједа. Приче са разних страна.

Ripley's Веровали или не

ЗЕМЉИШТЕ

НА КОМЕ СЕ НАЛАЗИ ХРАМ ВИМАЛА ВАСАХИ НА ПЛАНИНИ АБУ (ИНДИЈА) КУПИО ЈЕ ВИМАЛА ДАНАНАЈАК 1028. ГОДИНЕ ЗА ОНОЛИКО СПЕЦИЈАЛНО ИСКОВАНИХ ЧЕТВОРОУГОЛНИХ ЗЛАТНИХ НОВЧИКА КОЛИКО ЈЕ БИЛО ПОТРЕБНО ДА СЕ ТО ЗЕМЉИШТЕ ПОКРИЈЕ

ЈЕДНА ПОЛИЦИЈСКА СТАНИЦА

НА ТРАФАЛГАР СКВЕРУ У ЛОНДОНУ, СМЕШТЕНА ЈЕ У ДОЊИ ДЕО СТВЕТА СВЕТИЛКОМ НА ВРХУ

© King Features Syndicate Inc. 1962 World rights reserved.

НАЈОДАНИЈИ КОЊ У ИСТОРИЈИ!

СЕР РИЧАРД ГРЕЈЕМА, ТЕШКО РАЊЕНОГ У БИЦИ КОД МАРСТОН МУРА (ЕНГЛЕСКА), ИЗНЕО ЈЕ С БОЈНОГ ПОЉА ЊЕГОВ КОЊ, КОЈИ ЈЕ ОДНЕО СВОГ ГОСПОДАРА СВЕ ДО ЊЕГОВЕ КУКЕ У НОРТОН КОНЈЕРСУ ГДЕ СЕ УСПЕО СТЕПЕНИЦАМА НА ДРУГИ СПРАТ И ЗБАЦИО РАЊЕНОГ РАТНИКА НА ЊЕГОВУ ПОСТЕЛУ!
СЕР РИЧАРД СЕ ОПОРАВИО И ЖИВЕО ЈЕ ЈОШ 9 ГОДИНА (2. ЈУЛ 1644. ГОДИНЕ)

ВОДЕНИ ЧАСОВНИК

КИНЕСКОГ ЦАРА ЧИЕН ЛУНГА КОЈИ ЈЕ ВЛАДАО ОД 1736. ДО 1795. ГОДИНЕ БИО ЈЕ НАЦИЈЕН ОД ЧИСТОГ ЗЛАТА

ОПТИМИСТА

АНА ГАРЕН ИЗ СТАФТОНА (САД) ПОСАДИЛА ЈЕ БРЕСКВИНУ МАДРИЦУ У 93. ГОДИНИ И ДОЧЕКАЛА ЈЕ ДА ЈЕДЕ ПЛОДОВЕ С ДРВЕТА

НА НАДГРОБНОМ СПОМЕНИКУ

ЈАКОВА КОРНА ИЗ ЛЕНБЕРГА (НЕМАЦИЈА) УКЛЕСАНА ЈЕ ПАНОРАМА ГРАДА КАО УСПОМЕНА ДА ЈЕ ОН ДРЖАО ХИПОТЕКУ НА СВАКОЈ ЗГРАДИ У НАСЕЉУ!

КОЧИЗ

СУСРЕТ КОЧИЗА И МАРКИЗА ОД ПИНДРЕЈА

Историја племена Апаша је слабо позната јер су европски насељеници за време тристогодишњег окрутног рата желели да их потпуно униште. За све то време, они су само говорили о масакрима и мучењима које су вршили над овим племеном, тако да се о њему мало шта зна, изузев надимака које су били људи давали његовим припадницима али и то се мешало према преводима на разне језике.

Ипак је једно остало — Кочиз — име чувеног вође Апаша. Он је присуствовао састанку на коме је био и један Француз, маркиз од Пиндреја, захваљујући коме је овај податак и сачуван. Састанак је одржан у „Крвавој земљи“ Сијера д' Антуез, близу реке Гила. Кочиз је маркизу рекао да је шеф свих

Апаша и да као њихов заштитник гони све белце са своје територије а за једног свог убијеног члана узима од белаца 100 скалпова.

Остала су нешто потпунија документа из времена кад је Мексико био под САД. Тако се дознаје да је око 1870. године Кочиз већ стогодишњак (?) али га то није спречавало да као вођа племена Мимбре-

носа, Моголена и Мескалоса претвори Аризону у „ватру и крв“. Како каже В. Р. Мурхер то је било најкрвавије поглавље у историји борбе белих и Индијанаца.

Нападнут моћним снагама Кочиз је наизменично бивао у ропству и на слободи, да на крају буде ипак ухваћен у Новом Мексику.

ТРИ САВЕТА

Живео је некад један сељак. На самом почетку пролећа осмехнула му се срећа. Уловио је славују. Изненада, ухваћена птичица проговори:

— Чему сам ти ја потре-

бан? Боље ме пусти. А ја ћу ти дати три савета.

— Добро! Ако твоји савети буду вредели, пустићу те — одговори сељак.

— Слушај — продужи славују. — Прво, не трчи за

оним што не можеш стићи. Друго, никад не жали за изгубљеним. Треће, не веруј ономе што је очигледно немогуће.

Сељак је мало размишљао и — отвори прсте. А славују прхну на грану и рече:

— Ето колико си глуп! Пустио си ме, а знаш ли ти да је у мом желуцу сакривен бисер крупнији од гущјег јајета, већи него твоја песница?

Чуши то, сељак само што није умро од јада: Држао је у рукама толики бисер. Мисао на изгубљено богатство није му давала мира. И, гледајући птицу он рече:

— Славујчићу, врати ми се, слети ми на длани! Однећу те кући! Бићеш мој почасни гост, добићеш све што зажелиш.

— Ех, ти — проговори славују. — Такву си, зар поуку извукао из мојих са-

вета?! Ја сам за тебе сад недостижан, а ти покушаваш да ме ухватиш. За тебе сам заувек изгубљен, а ти за тим жалиш. Размисли: зар може у мом стомаку да лежи бисер три пута већи од мене самог? А ти томе верујеш. Ето, колико су ти користили моји савети!

И ту славују замахну крилима и одлете, а сељак оста да гледа за њим.

УКРАС РАТНИКА...

Украс којим се највише поноси један индијански ратник је величанствена круна од чврстог перја великог орла (pygargue) са белим репом званог још и велики морски орао, чији распон крила достиже и 2,50 м а живи искључиво у Новом свету.

Да би стекао то перје млади Индијанац не жали труда да улови огромну грабљивицу помоћу замке. Лакома птица убрзо постаје плен а Индијанцу остаје само да је савлада.

Борба је подједнако тешка и опасна и за птицу и за човека: орлове канџе це-

пају као нож, његов кљун дуби као пиљук а најстрашније од свега су његова чудесна крила којима махнуто удара. Али да би изборбе изашао победник и окутио се орловим перјем човек употребљава поред своје снаге и интелигенцију.

ВЕЛИКИ ОРАО (ЛЕВО). ОРАО УХВАЋЕН У ЗАМКУ (ДЕСНО)

ЛУКАВА МАРГО

Био једном један орао па срео свраку и јастреба и предложио им да пођу у лов.

— Плен ћемо после поделити — рекао им је.

Јастреб се радосно слџио. А како и не би? Сам орао га води са собом. Сврака, искусна птица, није се баш много обрадовала.

И тако су почели да лове. А увече, на ивици шум,

ме, послагали су плен на гомилу.

— А сад, Марго, — рече орао свраки — полагајем оружје, ти умеш да бројиш. Цели!

— Ох, ја сам тако неискусла...

— Добро! Дели онда ти, јастребе.

Јастреб се дао на посао. Поделио је на три равне части удовљене зечево и живину.

НАРОДНЕ ПРИЧЕ ИЗ ОВЕРЊА

— Тако, тако — рече орао. — Који је од ових делова мој?

— Узми који хоћеш.

— Аха — продужи орао.

— Ето како си ти поделио! Па ти уопште не знаш да се опходиш са угледним особама. Али, сваки труд заслужује награду. Ево твог дела, прими га!

И он је тако ударно јастреба по глави да је овај пао мртв.

— Један мање — рече орао. — Хајде, сврако, дели сад ти.

— Нисам ја за то. Можда бисте ви делили?

— Видим да знаш шта је лепо васпитање. Али сад, прегни на посао. Не губи време на празан разговор.

— Ако баш захтевате — одговори сврака — онда ћу почети. Ево један део за ваш кљун, други — вашој десној ноzi, а трећи

— левој. Тако би, по мом мишљењу, било правилно.

— Сила си, Марго! На, узми ову птичицу. Она, додуше, није много дебела, али је таман за тебе. Потребно је да сачуваш окретност. Јер, ти толико волиш да скакућеш.

ЧИСТ РАЧУН

Била једна јаребица с лепим црвеним ножицама. Срећна, певала је своје песме, али је чула лија.

— Како слатко певаш — рекла јој је. — Ни сам славуј није ти раван. У твој певању препознајем певање твоје мајке. Само, твој гласу мало недостаје осећање. А ја знам како се то може поправити.

— Како, кажи.

— Твоја мајчица увек је затварала очи кад је певала.

Јаребица затвори очи, а лија скочи и ухвати је. То су видели људи.

— Погледајте, лисица носи јаребицу — ловикаше они.

— Кад бих ја била на твој месту, лија, — проговори јаребица — ја бих им одговорила: „Е па, носим. Викали ви колико хоћете, ја ћу је ипак појести!“

Лисица је волела да се

размеће. И одмах је искористила прилику.

— Е па, носим!.. — повика она, а јаребица се нађе на слободи.

Лија је схватила да се птица неће вратити.

— Збогом, јаребице! — рече она. — И много ти хвала за наук. Никад више нећу улудо брбљати.

— Збогом, лија, — одговори јаребица. — И теби хвала. Научила си ме да очи треба затворити само кад се пође на спавање.

РЕКОРДЕР У РУКОВАЊУ

Дон Каф, студент медицине из Јужноафричке Уније, поставио је ових дана нов светски рекорд у руковању. За двадесет часова он се, стојећи на плочнику испред језног биоскопа, руковао са

60.000 пролазника. Пре њега светски рекорд у руковању био је неки Канађанин који се за 9 часова руковао 10.300 пута.

НИСУ НИ САЂАЛИ

Да би оживела продаја у ове преледне дане једна робна кућа у Амстердаму објавила је у новинама велики оглас: „Код нас ћете наћи све — чак и живу жирафу по изузетној цени од хиљаду долара“.

Управа робне куће није претпостављала да ће се наћи купац и за ову „рзбу“ али се — преварила. Директор зоолошког врта у Вазенару прочитао је ову веома повољну понуду и одлучио да је искористи. У робној кући је настало узбуђење — нису наравно имали жирафу ни живу ни испуњену.

Пошто је био у питању добар глас робне куће одлучено је да се жеља купца пристојно испуни. После дуготрајне нађене је једна жирафа у хамбургском зоолошком врту и, мада плаћена знало више, уступљена је зоолошком врту Вазенара по објављеној, изузетној цени од 1000 долара.

ДА НИЈЕ БИЛО НЕСРЕЋЕ

Требао је седам година да прође да би се утврдио да један радник фабрике у Нотингему обавља савним изливашем посао: свакодневно је отварао вентил да би се кроз цев убацио топао ваздух у танк који се налазио под воденим небом. И даље би он то радио да се није догодила несрећа. Вршећи увиђај инспектори друштва за спречавање оследа при раду утврдили су да је за све време топао ваздух одлазио у празно.

РАЗАРАЧ 150

Командант Хорацио Притиспринг се тешко пео уз степенце гледећи руком ограду већ потпуно изједену рђом.

— Требало би да посаду из грдин због овога, али шта вреди кад је и цео брод такав од старости — помисли он.

Рђа је нагрисала челик као што термити на Бахамским острвима утичу на трубење и најтврђег дрвета и греда. „Разарач 150“ био је већ стара када још кад је Притиспринг преузео команду на њему, августа 1942. године. Од тог времена пршло је више од три године. Официри и посада „Разарача 150“ пропали су од досаде и дангубљења у Бахамском архипелагу док је свет јечао од ратних страхова. Доживљавали су светску трагедију једино слушајући вести преко радија док су се њихови другови борили у северном Атлантику и Пацифику, у Индијском и леденом Арктичком океану...

Већ десет пута се Притиспринг обраћао адмиралитету у Лондону молбом да им се дозволи да учествују у борбама и десет пута им је одговорено да им је једина дужност да пазе на безбедност Бахамских острва. То им је личило на ругање — јер шта се могло десити острвима удаљеним од Флориде педесет миља?

Хтели не хтели, „Разарач 150“ је остао читаве три године — које су њима изгле-

Првог дана прве године после завршетка рата, један енглески разарач који није ни омирио са ратни барут сукобио се са немачком подморницом чији заповедник није признавао капитулацију Немачке

ставио на истом броду два официра са тако чудним именима Притиспринг је значило „лепо пролеће“, а Глоријесбоди „славна тела“.

И морнари су већ на рачун тога правили шале. Поткрмаош Перкинсон је имао обичај да каже:

— Људима са таквим именима не може се ни поверити озбиљан посао!

Командант је волео хумор али се осећао повређен зато што и сам није желео ову пасивност.

— Перкинсоне, — рече он једном — ми због наших имена нисмо криви. Али, не заборави, драги мој, да ми имамо поред презимена и имена — и то Глоријесбоди се зове Хенри, као Хенри Морган, чувени гусар, а ја Хорацио, као адмирал Хорацио Нелсон, а то за вас можда ипак нешто значи!

★

дале дуже од три века — љушкарима се на стражи у територијалним водама архипелага.

За време једне од свакодневних радио-емисија чули су да је 8. маја 1945. године објављена капитулација Немачке.

★

Био је већ 31. децембар 1945. Као и сваког дана Притиспринг нађе свог заменика, другог команданта, Хенрија Глоријесбодија на командном мосту. Случај је са-

Два команданта су учили поморску школу заједно у Портсмауту. А и по изгледу су били слични: широких рамена, мало тешки, увек замишљени, једва прешли педесету годину. Тврдили су да им је њихово узајамно пријатељство много помогло да поднесу ово мучно трогодишње чекање...

— У истом смо стању као и наш разарач: уморни, истрошени — рече Хенри.

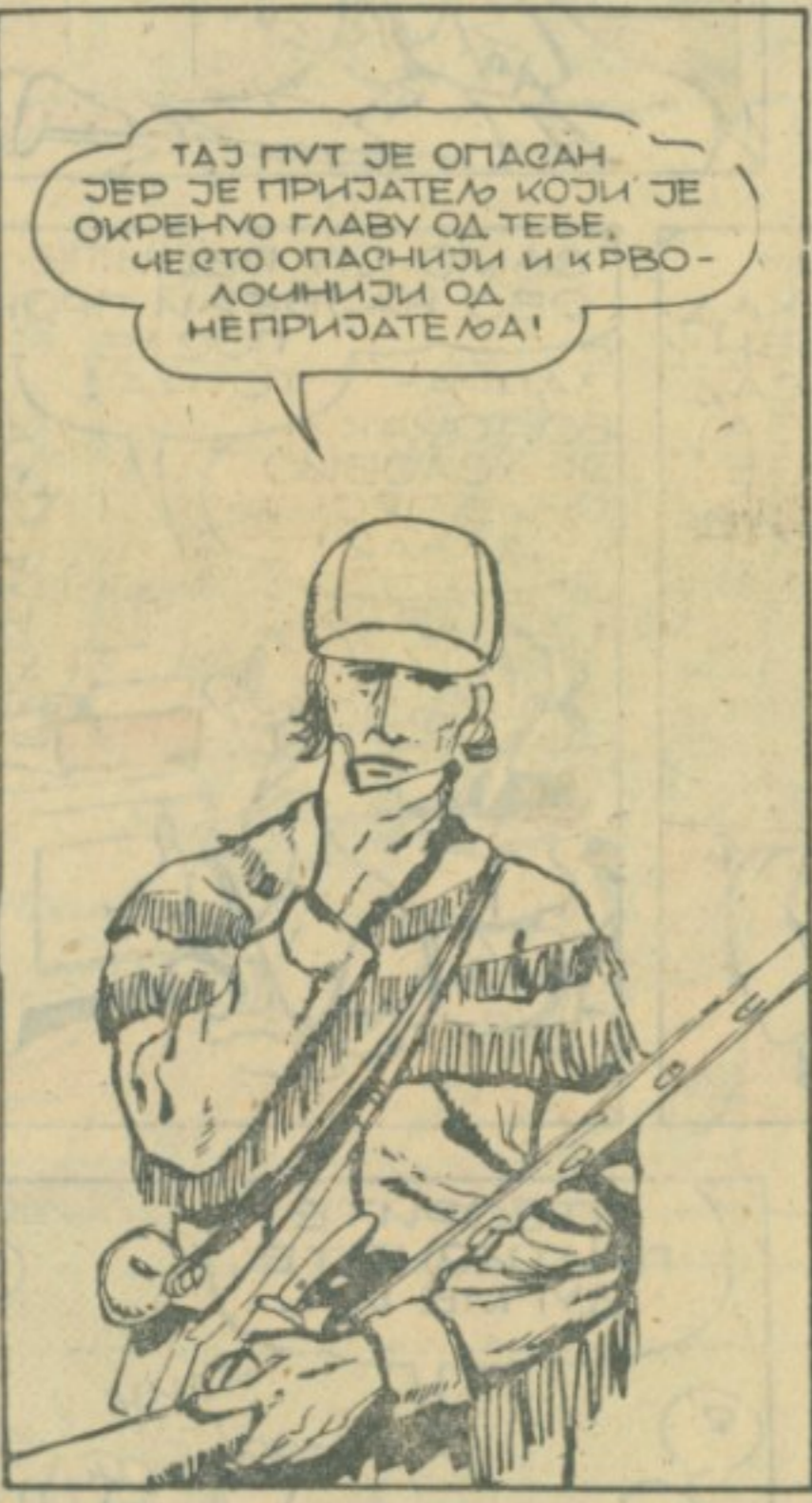
— Стари смо модели. Рат нас је заборавио на Бахама-

ма. Од досаде и нерада смо остарили као и он — додаде Хорацио.

— У адмиралитету су увек бирократе. Можда је и поред свега наш разарач могао да

ПОСЛЕДЊИ МОХОВАЦИ

одигра неку улогу у овом рату... Можда би баш он помогао да се рат заврши макар један минут или секунд раније.

— Рат је већ шест месеци завршен. Не вреди се секирати. Такав је живот.

— Знаш, као што знаш и да је сутра први дан Нове године.

Али живот заиста прави сва којака изненађења. Док су два официра филозофирала, једна немачка подморница је пловила са југа, долазећи им у сусрет. Капетан подморнице Вернер Уле одбио је капитулацију као и његова посада, спремна да се бори до смрти.

— Од овог момента бићемо гори од вукова, бићемо убице — рекао им је Уле који је намеравао да стигну до Аргентине а уз пут да пуштају торпеда на све бродове које сретну.

Ноћ је била ведрa и врло хладна. — Морнари-тобије: Џорџ Дејмонд и Луис Бар били су поред својих топова на старом броду. Пожелели су један другом срећну Нову годину и нашалили се:

— Нема јапанских крстарица на видику! Баш штета!

— Нема, али је штета и за нас што нисмо зарадили ни по једну медаљу.

Управо тог момента један торпедо се зари право у труп њихове старудије. После страшног изненађења зачу се глас команданта Притиспринга преко гласноговорника:

— Сви на своја места!

Из мора изрони перископ немачке подморнице, а затим и она цела бљујући ватру из свих својих оруђа.

„Разарач 150“ се преполови јер торпедо улете усред предњег дела на коме се налазила и соба за навигацију.

— Хенри, Хенри, преузми команду — викао је командант промукло и несигурно.

И одједном се све умири. Други торпедо пресече и задњи део разарача.

Све се одиграло веома брзо — за свега три минута. Луис Бар притисну на дугмета. У ствари требало је да чека наређење официра, али сад није био момент за то, јер је сигуран да подморница неће избећи његовом торпеду.

Уље се све више ширило по површини мора означавајући место где је потонула подморница. Једна барка је спасла само два члана посаде.

Људе са „Разарача 150“ спасле су лабице и чамци у највећем миру и реду, изузев два главна официра — Притиспринга и Глоријесбодија који су страдали од експлозије првог торпеда, првог дана прве године у миру.

АНЕГДОТЕ

Фанфара за око

Ежена Делакроа француског сликара (1798—1863) упитао је један пријатељ због чега у својим сликама има толико црвене боје.

— Црвено је у сликарству оно — одговори му сликар — што је труба у музици: она је фанфара за око.

Уме и да свира

Чувени виолиниста Јехуди Мењухин био је на једном пријему у Паризу где се поред осталих налазио и један Американац. Кад су се разилазили кућама он се обрати Мењухину:

— У недељу ће код мене бити пријем. Можете ли и ви да дођете?

— Врло радо — одговори славни виолиниста. Те вечери Американац прими Мењухина веома љубавно и угледавши му испод руке кутију с виолином зачуђено упита:

— Зар ви умете и да свирате, господине Мењухин?

РОБОТ СЛУЖБЕНИК

И робот може да се разболи, да буде отпуштен из службе. Време у Енглеској предсказује робот-метеоролог, а постоји читав серија робота, и најчуднији међу њима је «робот детектив»

али су врло малих димензија. Доктор Розенблат, у граду Буфало у САД, начинио је робот чији је „мозак“ близак људском. Дао му је људски изглед, има очи и нерве, па чак и име Марк. Ово „биће“ од гвожђа у стању је да разликује и слова азбуке, али ради врло споро и гломазно је.

Француска народна скупштина у Паризу има једног таквог „службеника“ чија је дужност да броји гласове народних посланика.

Америчка Дирекција пошта, телеграфа и телефона у савршила је 1956. године службеника-аутомата који продаје поштанске марке, враћа кусур и у исто време упућује љубазне речи својим муштеријама. Говорио би, на пример: „Пошаљите ми ваше пријатеље, желео бих да видим и нова лица“. Једног дана љубазни робот је почео да говори глупости. Инжењери су извршили „операцију“ али отада је он стално грешно у своју корист. Почеле су да пристижу жалбе. Техничари су били немоћни да излече овог „службеника“ и он је ускоро „отпуштен“. Амерички листови су крупним насловима објавили тужан крај каријере овог аутомата: „Кад робот изгуби главу“!

КУТИЈЕ ПОШТАРИ

На вулканско острво Хиуафо у јужном Пацифику поново уредно стиже пошта. Са крстарице „Мон треј“ она се у црвено-бело-плавим лименим кутијама убаца у рођеницима у чамац. Овај начин достављања поште био је прекинут пре шеснаест година када су сви становници морали бити евакуисани због снажних вулканских еруп-

ција. Пошта су се многе избеглице вратиле у своја места њихова веза са осталим светом опет је успостављена. Писма која са ми пишу стављају у ведро спуштено на конопцу са брода, у чамац.

Ова пошта има своје марке и штампане формуларе са званичним називом у заглављу: „Пошта лименим кутијама и чамцем“.

Да ли ће бити остварен сан Х. Г. Велса? Да ли ћемо видети роботе који ће нам помагати и служити у нашим свакодневним пословима? Научници бар тврде да хоћемо.

Пре једанаест година, на Конгресу невролога одржаном у Паризу расправљало се о могућности да се начине електрични мозгови способни да мисле и памте. Али су израчунали да би једна таква машина морала да буде висока као Ајфелова кула и да располаже енергијом равном Нијагариним падовима. Отада су електронски инжењери усавршили читаву серију робота од којих је свакако најчуднији „робот детектив“. Прво је био у служби америчке полиције, а затим се њиме служило још дванаест других полиција у свету.

Подвизи овог робота су чудни и умногоме чему се разликују од интуиција Шерлока Холмса. Он је у стању не само да пронађе и ухвати злочинце, већ и да их спречи да изврше неко дело. У Лос Анђелосу је извршена читаво серија престапа против келнера а полиција није била у стању да ухвати преступнике. За тражен је онда „савет“ од детектива-робота. Записани су на његовој плочици сви детаљи престапа. И машина је да-

ла одговор на ова питања: гангстери су увек оперисали на исти начин, нападали су само петком келнере у кафанама близу једног биоскопа и то редовно у 5 часова по подне, управо када свет излази са представе тако да они могу лако да се изгубе у маси.

Утврдили су листу кафана које још нису биле нападнуте — било их је свега седам — и следећег петка иза шпакла сваке од ових кафана сакрио се по један полицајац наоружан револвером.

Робот се није преварио: у 5 часова мање минут бандит је упао у клопку и био опкољен пре но што је схватио ко је могао да га изда.

Енглези имају робота-метеоролога који предсказује време.

Али ни Американци се не одмарају на лаворикама — у новембру прошле године поставили су у болници „Рузвелт“ у Њујорку — болничарке-роботе! Њима управља једна болничарка од крви и меса преко једне контролне станице а аутомати мере болесницима температуру, пипају пулс, праве електрокардиограме па чак и електроенцефалограме.

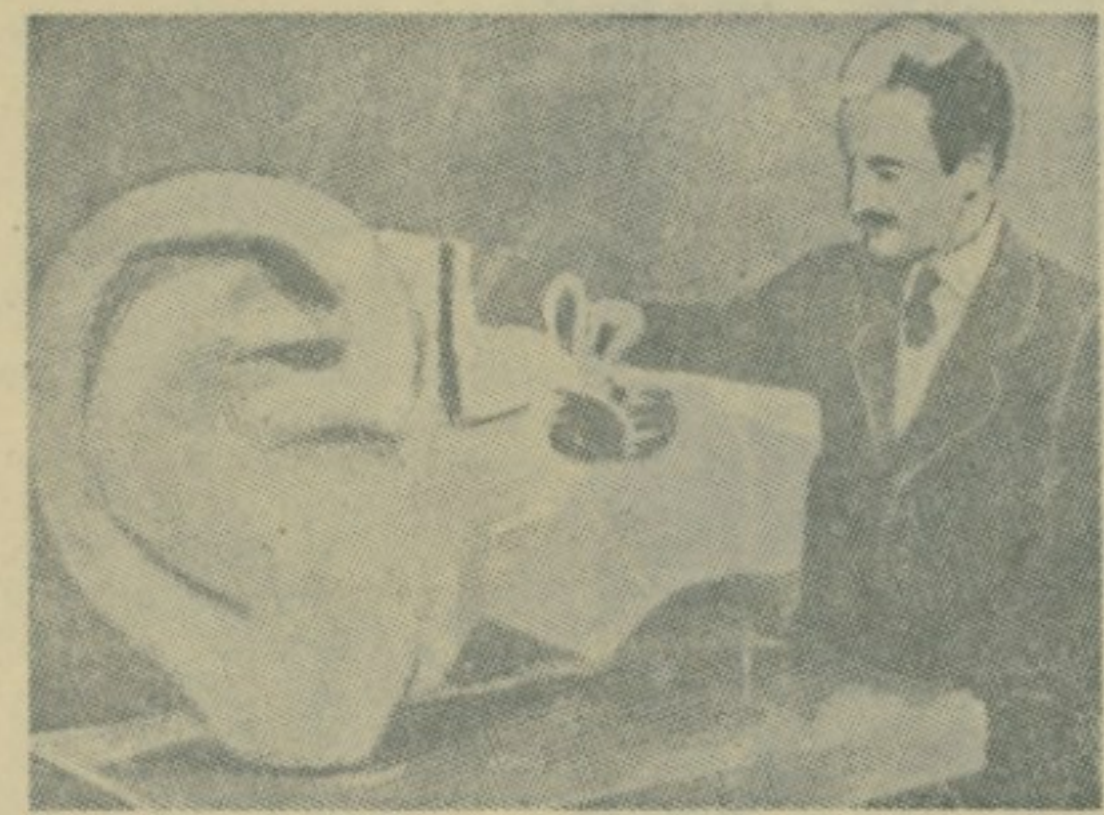
— Ми немамо довољно

болничарки — објаснио нам је управник ове болнице. — У соби са 17 тешких болесника потребан је сталан надзор, а за то је потребно 51 болничарка пуна 24 часа. Међутим, довољно је 5 робота да бисмо обезбедили овако важну службу.

Али у овоме још нису дали последњу реч млади научници који желе да нам створе роботе који мисле и говоре

ДЕЦА КАПЕТАНА ГРАНТА

ПО ДОМАЊУ ЖИЛ ВЕРНА @ DISNEY

НАЈВЕЋЕ УВО НА СВЕТУ

Ово је уво! Дугачко 120 сантиметара, оно је 20 пута веће од човечијег. Уво је начињено од гипса и разних пластичних материја. Лавиринт, најсложенији део ува израђен је од прозачне пластичне масе. Мали мотор, монтиран у уву, ствара вибрације бубре опне — то јест имитира њену реакцију на звуч-

не таласе — и ставља у покрет чекић, наковањ и стремен. На тај начин у вештачком уву одигравају се све фазе рада органа слуха.

Амерички лекар Пол Њумен, творац овог ува, сматра да ће овакви модели бити веома корисни за школе, институте и болнице.

МРАВИ НИСУ НЕМИ?

Хелен Форест, амерички зоолог, тврди да мрави ни су неми јер је успела да својим ушима — чак без појачивача звука — разазна гласове које испуштају мрави било кад плуцкају нојним зглобовима, кад „копају“ ногама или „шкљоцају“ својим макама. Исто као цврчи и други инсекти и мрави на

задњем делу тела имају нарочите органе помоћу којих производе „цикаве“ звуке: цврче. Сви ови тонови — сматра Хелен Форест — служе им за међусобно споразумевање. Мушјаци и женке „говоре“ гласније, док бесполне раднице само дискретно „шапућу“.

»ЗБОРНО МЕСТО« — У ЧИКАГУ

Најранији статистички подаци о нашим исељеницима-печалбарима у Америци. Први југословенски студент у Новом свету. Сви пиљари у Њу Орлеансу говорили су »нашки«

У првој половини прошлог века већ се исељило у Америку доста наших људи, нарочито Приморца, Далматинаца и Бокеља, а и приличан број оних из унутрашње Хрватске и из словеначких земаља. Трагање за златом у Калифорнији привукло је и њих. Зборно место био им је Сан Франциско, а предео где су копали и испирали злато — долина реке Сакраменто.

Око 1850. године у самом граду било је и наших крчмара и занатлија: кројача, бријача, седлара и других. Многи који нису успели у копању злата, успели су као занатлије. Тако је неки Загребчанин Рогољ 1851. године отворио кројачку радњу и убрзо зарадио 10.000 форинти.

Неки С. Поповић из Шибеника објавио је 1884. године у часопису „Подоунавка“ писмо под насловом „Србљи у Америци“ у коме износи и не колико врло занимљивих података: да је у то време (око 1840—1850) у Америци било око 2.000 наших људи и то: у Њу Орлеансу до 300 душа,

Вашингтону 100, Балтимору 20, Њујорку 200, Бостону 100, Филаделфији 160, Чарлстону 30, Мобилију 120, у држави Флориди 200, Тексасу 250, Мексику 300, Луисвиљу 50 итд. Ово би били најранији статистички подаци о нашој емиграцији у Америци, али као што се види, они не говоре о западним обалама „Савезних Држава“ — где је сигурно било доста наших људи и пре „калифорнијске златне грознице“.

У Америку се одлазило углавном у печалбу, због беде и сиротиње у драгом али убогом старом крају; ишло се трбухом за крухом. О тим нашим исељеницима су певали Силвије Крањчевић, Алекса Шантић, Антон Ашкерц, Симон Грегорчић. У алманаху „Српска зора“ (1836) забележена је једна песма „пјевана пријатељу, при поласку из Тријеста у Сјеверну Америку“, што је један од најранијих докумената.

Било је, разуме се, и наших људи из свих друштвених слојева који су напуштали свој завичај просто одметнувши

се у далеки свет. Они су лутали, јављали се писмима објављеним у нашим листовима, па нестајали без трага. „Илирске новине“ су 1839. године објавиле „извадак из листа једног Хртава Загребца који се сад налази у Америци у мексиканској поморској служби“. То је био поморски капетан Антон Марковић, у служби, по злу чуеном, мексичког диктатора Санта Ане. Други наш човек — Београђанин Ђорђе Јовановић, познат под именом Рибар (Фишер) борио се на страни побуњених Мексиканаца, а после и Тексашана.

Седамдесетих година прошлог века многа чувена научна дела, нарочито из области природних и друштвених наука, али и „актуелна“ литературска прва пут се преводила у нас. Тако и једна књижица под насловом „Париз у Америци“ од француског писца Лабиша, у којој се на жив и духовит начин говори о америчким приликама. Превод је изазвао велико интересовање у круговима наше младе интелигенције, нарочито међу београдским великошколцима који су о њему говорили и на омладинским скуповима.

„Париз у Америци“ је тако одушевио тројицу омладинца да су се одлучили чак да заједнички пођу у „Нови свет“. Двојица: Никола Јовановић и Милановић били су великошколци, а трећи, Стеван Костић, помоћник у Валожићевој књижари, тада јединој у Београду. Како нису могли сва тројица да пођу заједно, јер малолетном Јовановићу нису допуштали татори да напусти Србију — они „заказаше зборно место — у Чикагу па кад ко стигне“.

Негде ујесен 1869. године они се одишта нађоше у Чикагу. Јовановић, који је стигао последњи, путовао је преко Атлантика пуних 55 дана, јер је брод пристајао у многим лукама на европској и америчкој обали. За собом је, у малој Србији, оставио ослепљене таторе и потерницу која је лутала за њим све до Бремена. Никола Јовановић је имао тада шеснаест година, а остала двојица су били нешто старији.

У Чикагу су срели неке наше исељенике који су их помогли када су остали без новца. Јовановић је успео да у Америци продужи и студије

као њак, друге студентске генерације, на Корнел универзитету (1871) Студирао је неко време и на Колумбији и на Стивенс универзитету у Њујорку. Вероватно је био први југословенски студент у Америци.

Много је путовао по Америци, а нарочито се задржавао у градовима и насељима где су живели наши људи — „наша војска“ — како су они тамо називали „своју чацију“. У својим каснијим предавањима и чланцима он говори и пише о „бројној заступљености и о још већој растураности нашега племена у туђини“.

Око 1870. године Јовановић се нашао и у Њу Орлеансу или „Новрљану“, како су га исељеници звали — „на неколико корака од обале реке Мисисипи“, усред једне пијаче („маркете“) на којој су сви пиљари били наши људи и говорили нашим језиком.

„Било је то једне зимске — прича он — чини ми се, баш децембарске вечери 1869. године, кад смо нас два Србијанца слушали једнога тип председника прекоморске браће, старог морнара Далматинца Павла, у сопственој кући у једној од најживљих улица вароши Чикага. Реч се повела о „златној Калифорнији“, коју смо ми онда желели видети, а о којој смо се код свезнајућег Павла распитивали.

— Па јеси ли ти, Павле, био који пут у Калифорнији? —

— А, богами, нијесам броја колико!

— Па има ли и тамо нашега народа — ове наше војске? —

— Има, богами, више но у Чикагу и Новрљану (Њу Орлеансу) заједно.

— А да се ти како не вараш?

— Док не видјех и сам не вјерових. Има тому двадесет и пет љета (око 1844) — дођох ти с брода у Сан Франциско и пођи по граду за купити штогод. Минусмо ти поред једне крчме ће стојаше једна старалика жена. Док ти они Бокез мени по нашки: „Оди, чоче, да попијемо коју код ове бабе“. Зла ти срећа. Жени би жа' што не рекосмо млада него баба — е бјеше и она из наше крајине — и увријећена награди по нашки мојега другара. Од чуда ти оба побјегосмо!... А да ко би, бога ти, мога' вјеровати да тамо има толико наше војске? — да колико изаћи на сухо — и удари, да бјеше на јунака не би ми стид рећ', него на нашу жену.

— Па колико отприлике рачунаш ти да има наших у том крају?

— У Калифорнији којеће, смијем казати, до десет тисућа.

Разуме се да је овај број био претеран и ни сам Јовановић у њега није поверовао — „али нема сумње да су наша приморска браћа врло лепо заступљена на западној коси америчког континента; и да, ако је много рећи да их има десетине хиљада, није претерано рачунати их на просте хиљаде“.

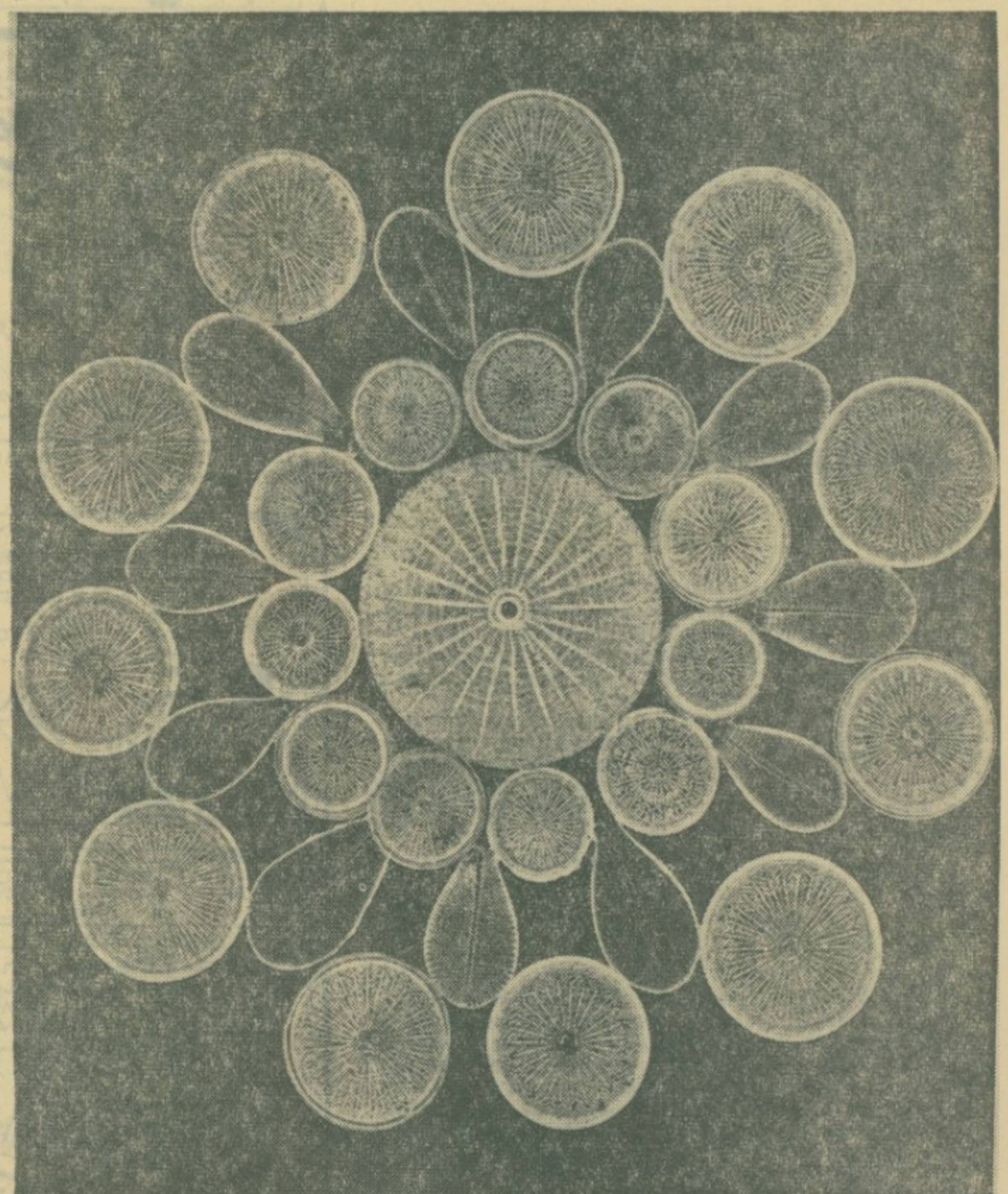
Тројица наших „Американаца из Србије“ прилично су се снашли: великошколац Милановић је постао берберин и 1923. умро у Орегону а био је потпуно заборавио матерњи језик; књижевски помоћник Костић постао је — апотекар и сасвим се американизирао, а Јовановић се вратио 1876. у Србију као добровољац у рату против Турака. Доцније се бавио новинарством и политиком и 1889. постао наш први генерални конзул у Вашингтону, а потом у Лондону. Доста је писао и говорио о „нашима преко мора“, па је зато добио и надимак „Американац“. Умро је у дубокој старости, напуштен и заборављен, 1937. године, у тесној собици под кровом једног скромног београдског хотела.

ЗМАЈ ПРОЖДИРЕ СУНЦЕ

Још пре наше ере Кинези су, као и други народи старог века знали за многе физичке, математичке, хемијске и природне законе. Пуно тајни у погледу људског здравља и мудрости било им је познато, али је њихова уобразиља сматрала многе, нама сада сасвим јасне и обичне, природне појаве чудним и фантастичним. Једно од тих чуда је помрачење Сунца. Стари Кинези су веровали да до помрачења Сунца долази на тај начин што огроман змај прождире цело Сунце. На слици се лепо види како су они то замишљали.

С В Е Т КОЈИ НЕ ВИДИМО

КО ЂЕ ИЗРАДИТИ ЛЕПШУ И УКУСНИЈУ ШАРУ? НЕ ТРЕБА НИ МНОГО КОНЦА НИ ВРЕМЕНА — ЕЛЕКТРОНСКИ МИКРОСКОП ИМА ШАРА И ИДЕЈА НАПРЕТЕК. ОВАЈ ОРНАМЕНТ ВИДЕО ЈЕ ИСТРАЖИВАЧ КАДА ЈЕ ПОД МИКРОСКОП СТАВИО ЈЕДНУ ВРСТУ МАДАГАСКАРСКЕ АЛГЕ

Језик новорођених

Постоји ли разлика у звуцима које производе бебе речимо на Гренланду и Екваторијалној Африци?

Када су крици новорођенчади и одојчади били снимљени на магнетофонску траку и стручно проанализирани, откривена је занимљива ствар: новорођенчад читавог света „говори“ истим „фонетским језиком“! У плачу гукању и тепању беба нађени су основни елементи свих познатих језика — и мртвих, као што су латински, грчки и санскрит, на пример — и живих којима се човечанство данас служи.

У „речима“ беба били су нађени и такви за изговор тешки гласови као што је енглеско „т“, француско носно „н“, звучно италијанско „ћ“, енергично шпанско „х“, меко немачко „ш“ и многи други. Показало је да бебе могу да изговарају и певајуће гласове карактеристичне за једносложне језике, као што је на пример кинески, и гр-

лене звуке из језика неких пигмејских племена из базе на реке Конга.

Двомесечна беба већ је способна да звуке модулира — мења тоналитет — изговара-

јући их меко, тврдо или грлено. У том узрасту она је у стању да прилагоди свој „изговор“ сваком језику, сваком дијалекту, сваком говору.

ОРАО РОЂЕНИ ЛОВАЦ

У ШВАЈЦАРСКОЈ СЕ ОРЛОВИ ЛЕЧЕ У БОЛНИЦАМА

Пре него што плен осети у свом телу осам бодежа орлових канџи, чује се само снажан фијук ваздушне масе покренуте његовим преко два и по метра широким крилима. Мање животиње убија на месту пре него што их однесе високо у небо на своја врлетна станишта.

Мада је изванредно снажан и неустрашив, ни орао не представља изузетак: увек када може напасти и храни се мањим пленом. Најомиленије посласнице су му вечери, вечернице, јазавци, лисице, гаврнови, дивље кокоши, мачке, вране. Чак и међу њима бира слабе, старе, рањене и болесне с којима ће имати мање борбе и мука. У том погледу он представља врло корисну птицу, прворазредно оруђе у служби природног закона одабирања животињ-

На своје жртве орао се не устремљује из висине у обрушавајућем лету као мање грабљивице, већ у бришућем лету и, пратећи неравнине тла испод себе, стиже као какво проклетство: невиђен, с леђа

ских врста од болести и жарихта инфекција.

Тек невоља и глад натераће орла да се ухвати у коштац са себи равнима или чак и јачима од себе. Довољно је одважан да нападне великог јелена, пса, вука па и човека. Жртву бесно удара кљуном и черечи канџама све док се ослепљена од крви и ослабљена не сруши. Тада оштрим кљуном као хируршким ножем одсече најбоље квишеве меса и односи их у своје склониште. Натеран глау орао напада чак и стада и односи јагањце. Чобане и горштаке који пролазе козјим стазама нападају само млади орлови али из такве борбе излазе побеђени јер је човек довољно спретан и јак да увек са њима изађе на крај.

Било је доста говора о необичној „наклоности“ орла према малој деци а нарочито бебама. Међутим, изгледа да је машта која увек увеличава страхоте и у овом погледу много претерала. Мада има случајева да су орлови нападали бебе, постоје поуздани докази само за једно „кид напонање“ малог детета у се-

лу Алес швајцарског кантона Вод средином прошлог века. Наочиглед више људи орао је шчепао канџама и однео пут неба петогодишњу девојчицу. Њено искасапљено тело нађено је касније на једној стени.

Од обичног орла постоје веће грабљивице као што су суп белоглави и кондор, а крајевски је тежак седам до осам килограма. Он може у канџама да понесе плен за трећину па чак и половину тежи од њега самог. Владар ваздушних пространа не лови сваког дана и није крволочан као њему одговарајући по рангу међу четворонощима афрички лав. Проктеви су му умеренији, и, у источној Африци, лови само сат два недељно, али то је онда богат и обилан лов.

У току целог свог живота који може да траје и више од сто година, орао живи у истом гнезду од око два и по метра широким и не напушта родну територију. У четвртој години живота а неки пут и раније изабере женку поред које остаје до краја живота.

Сваког фебруара „супружници“ на огромној висини праве лукове, обрушавају се у смртоносним падовима и доказују једно другом да су

У КИНИ СЕ ОРЛОВИ УПОТРЕЂАВАЈУ ЗА ЛОВ

још пуни снаге и животног полета. Мужјак и женка наизменично леже 45 дана на јајима прљаво-беле боје ишараним мрким пегама.

Женка никада не снесе више од два јајета из којих се у размаку од два дана излегу два бела, нежна орлића покривена свиластим паперјем. Али они већ од првог дана снажним замасима својих кривих кљунова кидају крваво месо.

Због два младунчета која се скоро по правилу испиле сваког пролећа, родитељи морају да удвослуче своје ловачке напоре. Тих дана се поваздан из гнезда чује шкљоцање снажних орловских кљунова.

До драме долази неочекивано: сваки од младунца же ли да буде једини и искључиви наследник и миљеник родитеља. Зато долази до борбе између њих. Један другог покушавају да уморе глау или гурајући другог са ивице гнезда у дубоку провалију. Ако ни то не успе долази до обрачунавања кљуном и канџама. Победи обично онај птић који је два до три дана старији.

Цео тај приказ родитељи посматрају потпуно мирни, као да је братоубилачки ритуал од прастарих времена написани закон орловских обичаја.

Орлић-победник тек тада почне царски да ужива. Родитељи му ускоро доносе живи плен да би на њему опробавао спретност и мајсторије своје ловачке вештине. Први „часови“ летења почињу у лето: од љувика до суседне врлети и натраг. Још је велики готован и не жели да се замара зато лов препушта родитељима.

На почетку јесени он је већ велики али се још у гнезду с пуним правом понаша као какав властелин коме се све доноси на ноге. На његову несрећу отац и мајка не трпе лењивце и убрзо отворено испоље своју зловољу и успротиве се да хране готована. Ако се орлић оглушује прибегавају сили: једног јутра се обоје устреме на њега и пошто га добро изгребу и изударују избаце га из гнезда. Сам, очи у очи са суровошћу природе и хладноћом блиске зиме, гоњен глау и жестином своје устрептале крви, млади орао при тим првим самосталним „корацима“ у животу почиње своје главне грешке. Једино он на пада човека, пастира или ловца, па и какву крупну звер. Тако се његова ловачка каријера завршава пре него што је и почела.

Али ако тада не падне као жртва, он четири године полаже испит сувереног господара врлетних пространа. А, преживи ли и то, нема опасности да се његов орловски поглед угаси са неколико

деценија. Једног јутра, у четвртој години живота, орао сагради своје велико гнездо и прима у њега своју доживотну дружбеницу. Нова породица почиње нови живот.

Орлови крстаре врлетним и кршевитим планинама Швајцарске, Италије, Скандинавије, по Шкотској, Карпатима и Балкану. Пошто се споро размножавају а готово свуда представљају мету ловаца и становништва, прети им изумирање.

Па ипак, одважне грабљивице срчано бране свој опстанак. У фебруару 1960. године један орао је напао хеликоптер француске армије који је патролирао између Шамберија и Шал ле Зо. Птица се суновратила на њега и почела бесно да удара кљуном металну површину. Елиса му је поломила кљуна и одсекла једну канџу. Тешко повређен пао је код језера Туил.

У мају 1962. године два орла напала су један швајцарски авион типа Ц-38 којим је управљао поручник Валтер Лути. Један је у тој непоштедној борби настрадао али је други тако тешко оштетио крило и кабину авиона да се пилот једва спасао принудно се спустивши у Валеу.

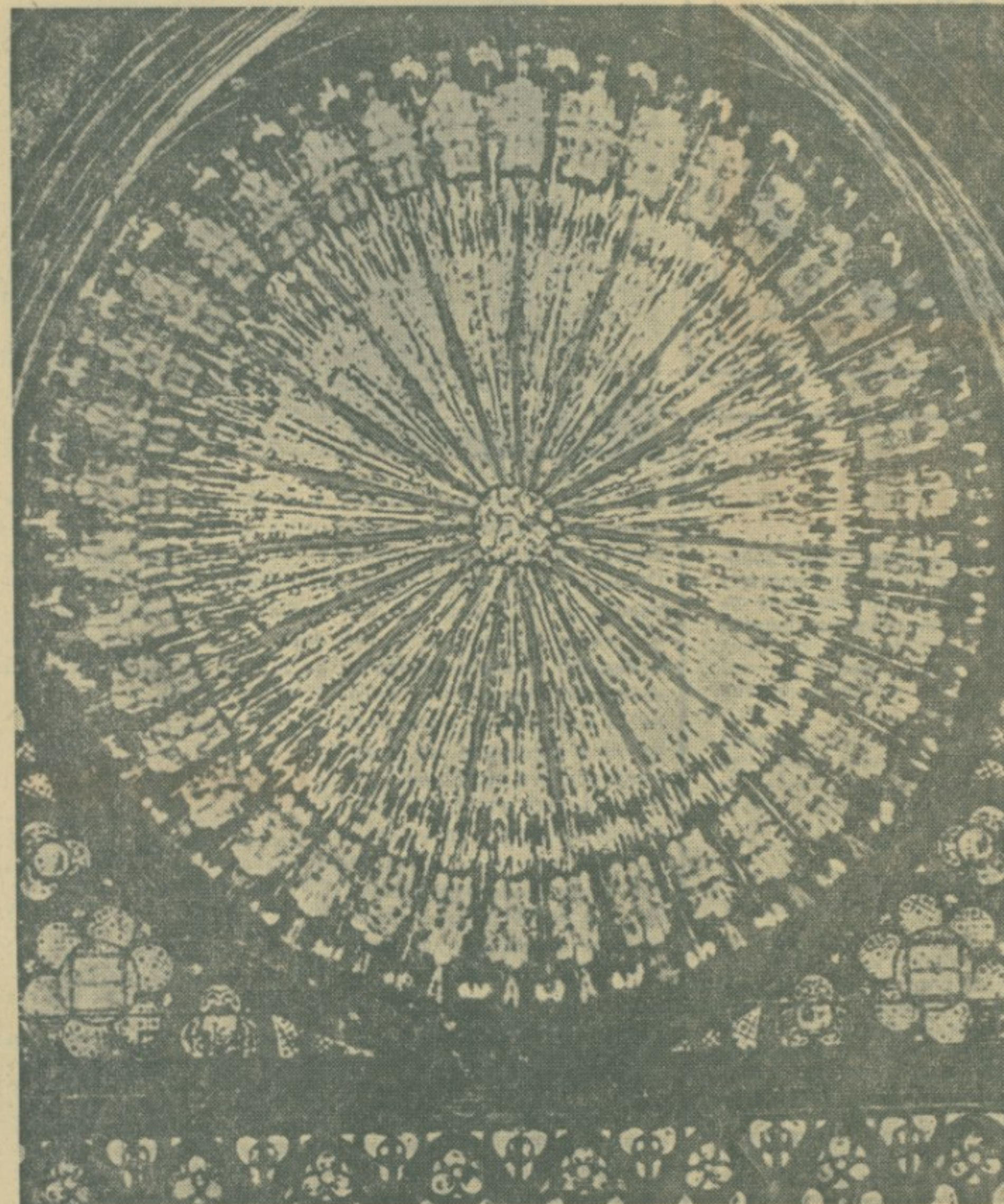
У Француској се орлови непоштедно уништавају. У другим земљама су заштиће-

ни законом. Сваког Шкотланђанина кажњавају глобом од 50.000 динара, док је у Италији одстрел орлова законом строго забрањен. Најстрожи је закон у Швајцарској, где се најбољи алпинисти вртоломно успињу до орловских гнезда да би у присуству брижних родитеља ставили прстен на ногу младунцу. Сваки пастир коме орао убије или однесе јагње добија од државе велику одштету. Стога су швајцарски брђани толико наклоњени орловима да би им у наручје ставили овцу.

Крокодил и камење

Крокодил који у животу никад није „јео“ камење не може као остали из његове врсте да лежи на речном дну а да га речна струја не однесе. Како је утврдио зоолог Скот са универзитета у Кембриџу, одрасли крокодил мора с времена на време да прогута по који камен да би свом иначе лаком телу осигурао потребан баласт који треба да износи један проценат његове телесне тежине. Крскодили који живе на месту где је речно дно муљевито и без камења предузимају, кад примете да су постали лакши, да се путовања да би нашли крупно камење.

У ово атомско доба, некако смо навикли да се више прича о проналасцима још ситнијих делова атома, а мање о настојањима да упознамо најситније делове живих организама, ћелије или кристалну структуру разних елемената. Међутим електронски микроскопи све више нам приближавају и увеличавањем омогућују да упознамо и најситније, досад нејасне или невидљиве облике и конструкције у природи. А за науку су ова упознавања од неочењиве вредности.

ЛИЧИ НА ВИТРАЖ У ПАРИСКОЈ ЦРКВИ НОТР-ДАМ — АЛИ ТО НИЈЕ, УМЕСТО СТВАРНОГ ОВОЈЕНОГ СТАКЛА, ОКРУГЛИ ДЕО ЗАМЕЊЕН ЈЕ ФОТОГРАФИЈОМ, УВЕЉАНОМ 1.640 ПУТА, ВИЉКЕ LEPIDODISCUS ELEGANS

НЕОСТВАРЕНА ЖЕЉА МИТРОВИЋА ДА ВИДИ АТИНУ

Велика наших књижевника и уметника из прошлости као да није много желела да путује у иностранство. Добрица Милутиновић се брзо вратио из Минхена, као и чича Илија, а за Бору Станковића се прича, кад је по жељи Министарства просвете био упућен у Париз, да је слабо излазио чак и из свог хотела.

Али када је Милорад Митровић (1866—1907), песник, пожељо крајем прошлог столећа да путује бар до Атине та му се жеља није могла остварити.

Како се у оно време није могло живети од књижевности, Митровић је, као правник, постао судија у Београдском првостепеном суду, али ни то му није пружио потпуно обезбеђење.

Једне вечери у бојском друштву код „Коларца“ примети Јанко да је Митровић нера-

сположен и упита га каква му је невоља.

—Што ме питаш кад ми помоћи не можеш — одмахну руком Милорад.

А кад су сви навалили да им ипак каже он се одлучи и рече:

— Београдско певачко друштво спрема се за пут у Атину. Прима и госте. То је лепа прилика да и ми видимо те крајеве и упознамо класичну Грчку. Само треба сакупити онај улог који се тражи.

А тај улог је износио 200 динара у злату или десет наполеондора, — читаво богатство за оно време.

То је било много и за Митровића који се није убрајао у књижевничку сиротињу. Отац му је био имаућан трговац у Београду и имао кућу у Кнез Михајловој улици бр. 7, одмах до угла где је данас самоуслуга „Загреб“.

КАЦЕШАНОВА КЋИ

ПО НОВЕЛИ
А.С. ПУШКИНА

МАКСИМИКУ, ОДВЕДИ НЕГДЕ ГОСПОДИНА ОФИЦИРА НА КВАРТИР, ГДЕ ЈЕ ЧИСТИЈЕ!
РАЗУМЕМ, ВАСИЛИСА ЈЕГОРОВНА!

МАЛО КАСНИЈЕ...

У ОВОЈ КУЋИЦИ ЛЕПО БИТЕ СЕ ОДЕЖАТИ!

МЛАДОГ ОФИЦИРА ПРИТИСЛА ЈЕ ТЕШКА ТУГА КАД ЈЕ ВИДЕО У КАКВОЈ БИ ПУСТИЊИ МОРАТИ ДА ПРОВОДИ ДАНЕ

ОВДЕ БАШ НЕКЕ БИТИ РАЗОНДЕ, ГОСПОДАРУ ДА ВЕЧЕРУ ВАМ МОГУ СПРЕМИТИ!

НЕКУ НИШТА!

НЕКЕТЕ НИШТА ДА ОКУСИТЕ! ШТА ЋЕ РЕКИ ВАША МАМА АКО ЈОЈ СЕ ДЕТЕ РАЗБОЛИ?

НЕ БРИНИ, САВЕЛИКУ... ХОКУДА СПАВАМ!

ИДУКЕГ ЈУТРА, ТЕК ШТО СЕ ПЕТАР ГРИЊЕВ ПРОБУДИО, У СОБУ МУ ЈЕ УШАО МЛАД ОМАЛЕН ОФИЦИР

ОПРОСТИТЕ ШТО ВАМ ДОФОН БЕЗ ЦЕРЕМОНИЈЕ. СИНОК САМ САЗНАО ДА СТЕ ДОШЛИ И НИ САМ МОГАО ДА СЕ УЗДРЖИМ А ДА ВАМ НЕ ДОДЕМ. РАЗУМЕТЕ МЕ КАД ОВДЕ БУДЕТЕ ПРОЖИВЕЛИ НЕКО ВРЕМЕ!

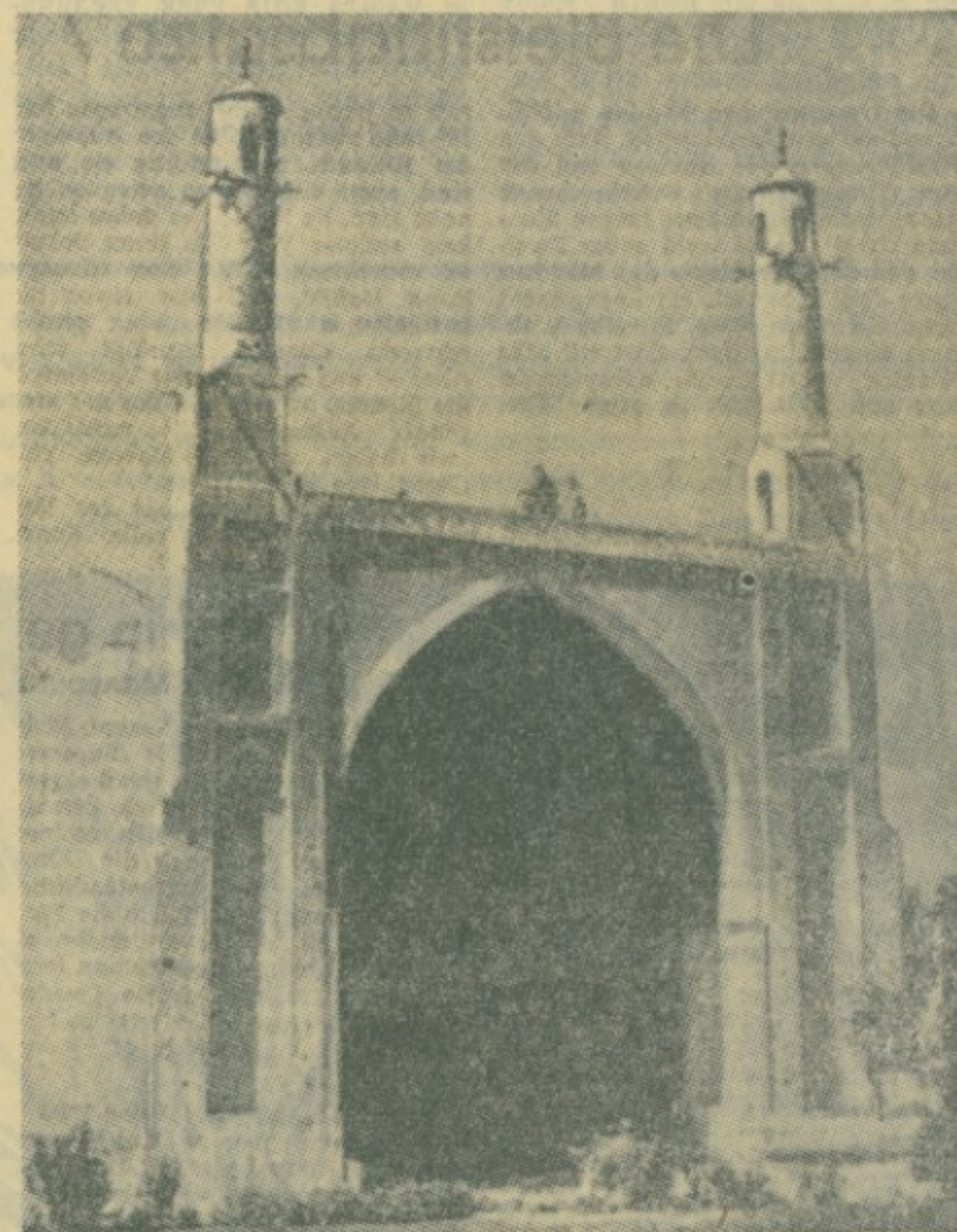
ВИ СТЕ ПО-РУЧНИК ШВАБРИН?

ПРВИ КРИТИЧАР

Нема сликара који је у при роде право скицу или сликари слажу у томе да су као неки детаљ а да није био окружен групом радозналих. Некада су ти посматрачи ћутљиви и пуни пажње према говору раду, али су чеће галерије и досадни а најчешће само радознали. Сви се деца најпријатнији посматрају а неки чак кажу да им децкија питања помажу у раду. Деца су безазлена и њихова запажања су непосредна и добронамерна.

ЗАГОНЕТКА

На крају града Исфакана је искључено да се и после налази се маузолеј који пред- овога врхови минарета поме- ставља највећу знаменитост ре ма и за један сантимертар. Персије, баш по своја два ми- Међутим, већ прва проба по- нарета, која се клате по 0,75 казал је да су прорачуни ар- м улешо и 0,75 удешо — већ хитеката изневерили — мина- пуних 200 година а никако да ре се није срушило али љуба се сруше. Минарета су висо- се као и раније.

Сватови у снегу

Оба минарета имају просек 1,5 метар и за архитекте пред стављају праву загонетку. А- мерички архитекти покушали су да је реше. Разградили су једно минаре део по део и по- новно га саставили. Према свим статичким прорачунима било је увек спреман да учини чв- вар гроба свеца Аму Абдула- ха — у стању је да их нагне и читав метар. Још чуднова- није је то што се приликом заљубљивања једног минарета у истој мери љуба и оно дово.

Са свога имања близу Сан Костанца, ове зиме је Тина Сантини пошла са мајком и браћом на венчање у цркву Мадона дел Понте. Младоже- ња Ђулио Берлучи, поврат- ник из Америке, са сто сво- јих блиских и даљих рођака сатима је чекао невесту. Ве- лики снежни наноси пресекали су пут Сантинијевима. Пошто нису имали плуг за чишћење снега, Тина и њен браћо су лопатама крчили пролаз, док је мајка ишла за њима носе- ћи венчаницу своје ћерке. Венчање је обављено пет ча- сова доцније, мада се несве- та, исцрпљена од напора и зиме, једва држала на нога- ма.

ЦЕМС
ТАРБЕР

ФОКА КОЈА ЈЕ ПОСТАЛА СЛАВНА

Једног сунчаног дана фо ка изађе на Равну стену. Сунчајући се она је раз- мишљала: „Једино што сам научила то је да пливам. Али, то није довољно, јер

то и све моје другарице знају“. Није била ни мало задовољна. Зато скочи у воду и кад поново изађе одлучи да се пријави да игра у — циркусу.

За непуне две године по стала је „славна“. Људи су се дивили њеној вешти- ни — на њуши је умела да држи лампе, балоне и друге ствари. После три године, као чувена артист киња она реши да обиђе своје другарице на Равној стени. Кад је стигла све су је задивљено гледале — потпуно је стекла ва- рошко држање: служила се шаторвачким изразима, носила у торби флашу с вискијем.

Она им показа све што је научила у циркусу, а кад је исцрпла свој репер- тоар запита их:

— Да ли би нека од вас то умела?

— Свакако — повикаше углас једна за другом и, извијајући тело, поскака- ше у воду.

Циркуска фока стиже по следња са врха стене, јер се била загрејала у ва- рошкој одећи а ципеле су јој се клизале. Али како већ три године није плива

ла готово је сасвим забо- равила ову своју вештину и чим је скочила поче да се дави. Једном изрони али пре но што су њене другарице могле да јој притекну у помоћ, заувек нестане.

Наравоученије: природа је фокама дала пераја да се њима служе при плива- њу а не да изводе циркус- ке лакрдије.

„РЕГУЛАТОР ТЕМПЕРА-ТУРЕ“ У АУТОМОБИЛУ

„Регулатор температу- ре“, уређај који се већ на- лази у продаји у Америци, допринеће да аутомобили- стима буде лакше и пријат није — зими им неће бити хладно, а лети неће мора- ти да се зноје. Овај кли- матски уређај је у ствари јастук не само на седишту него и на наслону. Стру- јом га снабдевају батери- је уз прикључак на елек- трични упаљач за цигаре- те уграђен у кола.

МИСЛИМА СЕ МОЖЕ УПАЛИТИ ЕЛЕКТРИЧНА СИЈАЛИЦА

У мозгу постоје електрична струјања променљиве јачине и брзине која зависе од мисаоне активности

Захваљујући најновијим радовима на проучавању електричних својстава мождане активности алфа таласа из мозга будиће задремалог возача за воланом и спречавање да анестезирани постану жртве најдубље несвестице. Није далеко дан када ће појачавањем енергије, снага воље моћи да покрене и локомотиву!

Недавно је у Центру за електронску информацију у Паризу одржана необична демонстрација која представља почетак сасвим нове примене можданих таласа.

Поред једне мале лампе са два бочна штапића седео је човек на чијој је глави био необичан шлем од изукрштаних каншева сав начичкан електричним проводницима. Преко неколико танких жица био је у вези са црвеном лампом учвршћеном на металној шипки.

— Концентришите се... хајде... палите! — гласила је наредба једног младог научника који је окружен колегама изводио овај опит.

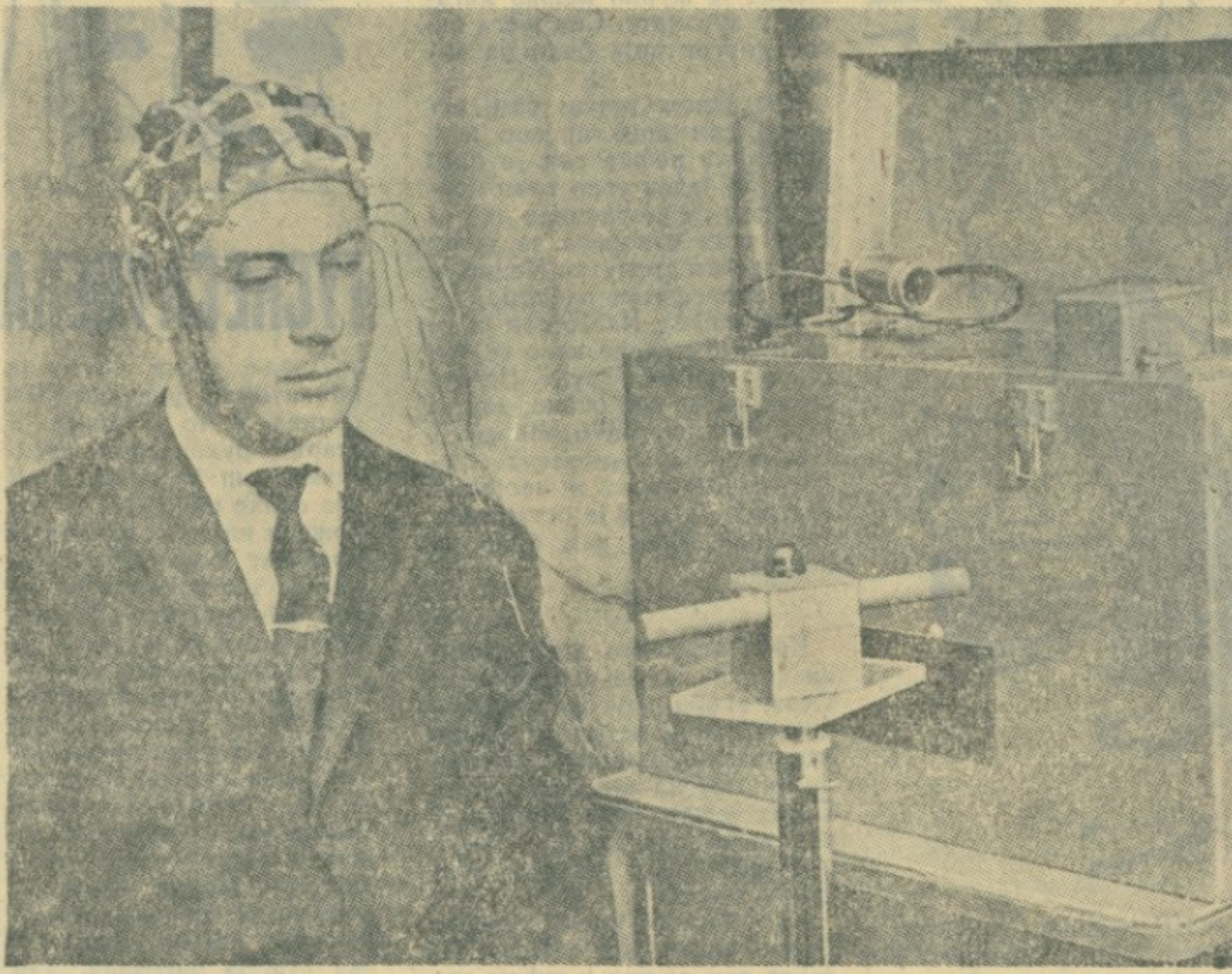
Човек који је лако дремао пренуо се. Уложио је видљиви напор воље. Лампа је почела да светлуца а затим се јарко зацрвенила.

— Гасите!
Моћ електричних импулса које производи активност мозга доказана је.

Увлачећи два електрична шипка у мождану масу енглески научник Катон је још 1875. године открио електричну струју у мозгу. Међутим, тек 1929. године немачки научник Бергер видео је да су електрична струјања у мозгу променљиве јачине и брзине и да зависе од мисаоне активности. Само неколико година касније Италијан Фернандо Кавамли ухватио је мождан талас малом антеном на удаљености од пола метра. Он је доказао да се мождани таласи емитују из лобање као радиоталаси из радио-отпремника. Разлика је једино у томе што мождани таласи нису разумљиви, али они лекару могу пружити драгоцене податке о лошем стању мозга.

Данас се зна да је талас „алфа“, познат још и под именом талас одмора, главни електрични импулс из мозга. Он је спор, његова фреквенција износи седам до 15 вибрација у секунду а напон у мозгу лет до 50 микроволта. Помоћу металних електрода причвршћених на лобањи може се лако ухватити. Талас алфа је талас неактивности, опуштености и стања одмора са затвореним очима.

Чим се човек прене из таквог стања, талас „алфа“ ишчезава а замењује га талас „бета“ који је четири пута слабији али има бржи ритам вибрација — од 15 до 30 у секунду. Кад особа на којој се врши експеримент упорно, напором воље, понавља у себи „хоћу да се сијалица упали“ талас „бета“ замењује типич-

ОВА МАЛА „ЛАМПА С РОГОВИМА“ ОДРЖАВА ВЕЗУ С МОЗГОМ ТЕСТИРАНЕ ОСОВЕ ПОМОЋУ СВОЈА ДВА „РОГА“ КОЈИ СЛУЖЕ КАО АНТЕНЕ

но талас „алфа“ и — лампа се пали. Она се неће упалити ако некога тада упитате: колико је два пута два јер је проблем сувише једноставан и не тражи напрезање. Међутим, она ће се исто тако упалити ако неко употреби јачи напор воље и концентрације да би решио задатак колико су 18 пута 16 или слично.

Последњи експерименти су показали да је мозак непрестано изложен читавој како фонизи шумама, звуковима и таласима који пристижу са свих страна. Међу њима се налазе и паразитски шумови удаљених олуја и електричне вибрације бројних радио-станица.

Стога се не треба чудити што је савремени човек толико нервозан и напрегнут. Његов мождани пријемник мора да парализује безброј звучних таласа и електричних вибрација које са свих страна даноноћно пристижу, да би владао онима који су му потребни.

Исто као што се снагом воље може упалити сијалица могућно би било појачавањем можданих таласа покренути и локомотиву или ставити у покрет неку другу машину. Међутим, откривање начина функционисања можданих таласа нашло је за сада низ много практичнијих примена. Тре-

ба на првом месту поменути спречавање асфиксије (најдубље несвестице) код оперисаних особа које су под анестезијом. Истраживања су већ више година усмерена на то да се добије аутоматска команда анестетичког апарата као функција дубине сна оперисане и анестезиране особе. Уређај, тек недавно завршен, састоји се из шлема са електродама повезаним са једним електронским роботом који је у стању да разликује алфа од бета зракова. Робот командује славицама са гасом за анестезирање и славином за кисеоник. Ако се анестезирани сувише дубоко успава што би могло довести до престанка дисања и рада срца, робот затвара славицу од гаса за анестезирање и отвара ону са кисеоником. Ако пак пацијент почне да се буди дешава се супротно — робот јаче отвара славицу са успавајућим гасом. Електроенцефалограм успаване особе се истовремено оцртава на једном екрану и хирург може једним погледом кад год му затреба да провери степен успаваности оперисаног.

Још је невероватнији уређај за буђење помоћу можданих таласа. Он треба да спречи возача камиона да не спава за воланом. Шлем са жицама причвршћен на лобањи возача спојен је са електричним ро-

ботом у једном сандучету. Чим мозак возача почне да емитује талас одмора и неактивности „алфа“, електрични робот ставља у покрет алармни уређај за буђење. Приликом полагања испита за пилоте примењен је на кандидатама сличан уређај познат под именом „прстен који боцка“. Чим пилот почне да дрема из прстена излазе неке врсте оштрих чекиња које боцкају

његов прст толико да се он пробуди, али му неће нанети бол услед кога би направио неки неконтролисани покрет. У току су и радови на испитивању електронских робота за буђење који ће се постављати у сателитима на међупланетарним летовима.

На трагу црвених слонова

Да ли сте већ видели некад црвене слонове? Не, не — ово питање није нека шала. Таквих слонова има — додуше тек у последње време и само у Кенији.

Природњаци и представници власти одговорни за заштиту животињског света у Кенији, хтели су да предузму један експеримент са жељом да утврде путеве којима се крећу крда слонова. Последњих неколико година научници су успели да докажу неоснованост многих схватања и митова о највећем сувоземном сисару. Сви се данас слажу у томе да је потпуно нетачно веровање да слонови осете кад им се приближи смрт и да тада, гоњени неким нејасним инстинктом, одлазе да утичу на једном одређеном месту, такозваном „гробљу слонова“. Међутим, „гробља слонова“ постоје, али она су последица заблуде слоно-предводника који је читаво крдо повео у мочвару јер му се учинило да је то ливада.

Слонови су номади и природњаци у Кенији одлучили су да упознају путеве којима се они крећу. Помонна средства у овој акцији су мало необична: канте са бојама и лубкови са стрелама чији су врхови претворени у аутоматске шприцеве за давање инјекција.

— Кад откријемо велико крдо слонова — прича један од истраживача, природњак Харрис — поступамо овако: устрељимо из њега три или четири животиње. То звучи много суровије но што је у стварности, јер наше стреле само су шприцеви за инјекције.

МАТЕМАТИЧКЕ УКРШТЕНИЦЕ

(Решење из прошлог броја)

1	2		9	4	1
	3	4			2
5	4		4	3	
6		6	5		
7	8		6	7	

Решење задатка Новака Спасојевића

1	6	2	2	5	1	4	6
5	5	3			6	9	
6				7	7	2	
8	1	5	5	8			

Решење задатка Николе Вукоте

У СВЕТУ БРОЈЕВА И ФИГУРА

НЕКИ ПОЈМОВИ И ОЗНАКЕ

Ово ће бити један „сув“ час а биће их још два-три таква; то мора ако хоћемо да располажемо неким од најважнијих појмова. Морамо имати каква-таква темељ а после можемо давати више посебних проблема и занимљивости.

Још коју реч треба рећи о појму скупа. Тај се појам обично не дефинише већ се узима да је свакоме од нас бар интуитивно, преко животног искуства („неформално“) познат. Зна се да математика има и мора имати своје недефинисане појмове и недоказане тврдње: свака математичка грана има неколико појмова који се не могу формално дефинисати (такозвани основни појмови) и неколико тврдњи које се не могу формално доказати (тзв. основне истине, аксиоме, постулати). Појам скупа је у реченом смислу један основни појам. Поводом тог појма рећи ћемо (да нешто рекнемо) да је скуп оно што има (или може имати) чланове (елементе), али то свакако није дефиниција. Сматраћемо да су два скупа једнака ако имају баш све чланове исте. Поново подвлачимо разликовање изме-

ђу неких предмета и скупа тих предмета (поједини гледаоци и публика као скуп; поједини дрвета и шума; поједини ђаци и разред; поједини војници и чета; итд.) И ово треба рећи: не ваља мислити да скуп чине чланови исте „врсте“. Узећемо ради примера појам града, рецимо. Град је укупност људи, кућа, ларкова, тла итд., дакле скуп о чимим је члановима те шко рећи да су исте „врсте“.

Скуп неких чланова и сам може бити члан неког другог скупа. Узмите као пример већ наведени град. Град је скуп, али је и члан скупа свих градова. Или пример чете која је скуп војника, а сама је члан другог скупа — батаљона. Нађите и сами неки пример овакве ситуације — пример скупа који је сам члан неког другог скупа.

Бројеви 3, 4, 11, чине један скуп. Широко је прихваћен договор да се такав скуп означава симболом {3, 4, 11}, дакле, ознака за скуп у случају када располажемо списком свих чланова је „витичаста“ заграда, са тим списком унутра. Уопште, ако је списак чланова скупа а, б, ..., т, скуп тих чланова је {а, б, ..., т}. У скла-

ду са овим, ако су гледаоци Марко, Павле итд. све до Саве, онда се скуп говорним језиком зове публика, а математичка ознака за тај скуп је {Марко, Павле, ..., Сава}.

Доста је, ипак, редак случај да већ имамо или да можемо направити списак свих чланова скупа. Ако на пример скуп чине сви реални бројеви већи од 1 а мањи од 5, онда нам скуп потпуног списка чланова нема, па нема! Неки чланови су $2, 4/3, \sqrt{2}, \pi$, јер су то реални бројеви „између“ 1 и 5, али о списку свих чланова не може бити ни говора, услед количине чланова скупа. Скуп о којем говоримо ипак нам је познат, јер располажемо — ако не списком свих чланова — располажемо својством свих чланова скупа: то је својство: „бити број између 1 и 5“.

Често су значајне везе између два позната скупа. (Једна од таквих веза биће и чувена математичка функција, када је уведемо на неком од идућих часова). Ово пута ћемо описати шта је „1-1“ веза двају скупова. Познат је пример скупа од четири овце и скупа од четири др-

вета. Та се два скупа налазе у таквом односу у којем се ниједан од њих не налази са, на пример, скупом који чине 7 каменова. Не бројећи овде ни дрвета можемо их двоје по двоје „доделити“ једно другом, рецимо везујући овце за дрвета и формирајући парове „овца-дрво“, тако да свака овца припада само једном пару и да свако дрво припада само једном пару. То је пример за врсту парне везе (парне кореспонденције) између два скупа која се зове „1-1“ кореспонденција.

Ако је предмет а члан скупа S, пише се кратко а ∈ S, а ако није, онда се пише а ∉ S. Знак ∈ може се схватити као преиначено слово е, почетно слово речи елемент, а ∈ S чита се „а је елемент скупа S“. Пример употребе је елемент ∈ : 2 ∈ N, — 3 ∈ D, $\sqrt{2} \notin R$, што је знатно краће него целе реченице: број 2 је члан скупа свих природних бројева, — 3 је члан скупа свих целих, $\sqrt{2}$ није члан скупа свих рационалних. Дакле, још један математички знак, опет ради краткости. На крају овог часа замолићемо вас да још једном све полако прочитате. Размишљајте, правите примере, питајте своје наставнике или пишите нама; гледаћемо да одговоримо.

ЗВЕР ЈОШ УЧЕДА

Пузећи сам се довукао до прозора. Иза угла куће вирила је једна глава и аутомат. Притиснуо сам обарач и чућу да бих се спасао од против-рафала. Поново пових: Немац је журно мењао магазин у аутомату. Сем њега никог другог није било на видлику.

Изабацивши ногом рам, искочио сам кроз прозор и у два скока нашао сам се пред њим. За један трен само предањом су се укочила два ока и уста отворена за крик; у следећем тренутку Немац је пао прорешетан оловом.

Нов рафал. Нагло сам се окренуо и угледао како се бекством спасава други Немац, Бјерн га је промашио, али је Кристен притиснуо обарач... Немац је пао на колена... опет се дигао... и нестало у честару. Можда је остао жив. Не знам. Није нам било до потере.

Кроз неколико дана изишли смо из шуме недалеко од Осла. Наши другови били су извештени и петорица добро наоружаних младића сачекали су нас на станици Аскер. После једног часа наишао је воз и ми смо заузели места у туристичком вагону, крај самих врата.

Лагано идем улицом. Давно нисам био у Ослу. Осећао сам се као у туђем граду. Долазили су одлучујући дани, изгледало је као да је сам ваздух заражен електрицитетом. Осећам... ускоро ће гранути слобода!

ГУСКЕ СА УВЕЋАНОМ ЦИГЕРИЦОМ

Дивље гуске човек је припитомио још пре 6.000 година, и то у Азији. У старим рукописима написаним још за време римске епохе подробно су изложени најбољи начини за храњење и кључање гусака. Од тог времена до неких већих измена није дошло: гуске се и данас гаје и хране готово исто онако као у време Римљана.

Један од првих покушаја да се измени начин одгајивања гусака предузео је пре неколико година Мађарски научно-истраживачки институт за живинарство. Наиме, један од знатнијих производа мађарског извоза представља гушчја цигерица. Али — на жалост — гуска има само једну цигерицу. Зар не би требало нешто покушати да би та цигерица била што већа? Ето, баш тим проблемом занимају се сарадници института. Већ је утврђено да је „великојетрност“ наследна особина. Због тога се сада одгајају само они примерци код којих је цигерица у просеку тешка 450 до 500 грама.

Примећено је да је цигерица код гусака које живе крај река обично мања, и то због тога што трава која расте крај обала недостаје извесне хранљиве материје. Зато се оне кас и разни витамини и минерални елементи додају храни и на тај начин утврђује калорична исхрана утиче на растење цигерице. Већ током 1962. године институт је разделио разним живинарским фармама 500 гусака са већом и тежом јешати да би та цигерица била што већа? Ето, баш тим проблемом занимају се сарадници института.

Норвежанин Асберн Сунде, аутор овог чланка, био је током читавог рата на челу једне групе покрета отпора којој су припадали и његова жена Астрид и мали син Ролф

кове, револвере, вреће за спавање, храну, одело.

Скија нисмо имали и пошли смо пешнице, упадајући у снег до колена. Да, траг какав се само може пожелети. Нове снежне падавине нису биле у изгледу. Значи, остало је само да се надамо да нас неће наћи.

На два места наишли смо на поток и извесно време ишли смо по води да бисмо им на тај начин отежали потеру. До циља — базе у Хегаделену — било је двадесет-тридесет километара. Рачунали смо да стигнемо до ноћи, ако нам негде не пресеку пут.

Читав дан ишли смо без одмора, окрепљујући се неким залогајем при ходу. Оно пет почело је да се смрква. Ноге су нам клецале, у спљосцима потмуло је тукла крв. Знојем натопљена одећа се мрзла, мраз је вједао коју. Нисмо могли даље — морали смо да приседнемо, да одахнемо... Из далека су најпре допрли крици, а затим је неко близу нас проговорио. Седели смо притајени. Руче су се потпуно скопчајале. Ако се сад појаве Немци — свршено је.

У једанаест часова ноћу встали смо и пошли даље. Брзо смо се угрејали, а прсти на ручи стали су ужасно даболе. Сваког минута све јаче. Пробајали смо се кроз честар јер на другом нисмо смели да се појављујемо.

Око два часа из тмине је изронила наша колиба. Последње метре прешли смо пузећи. Лежећи крај зида, покушавао сам свим силама да устанем. Готов сам. Сад ћу заспати, а сан је — смрт. Говорећи наглас сам са собом, превртао сам се по земљи, док ми је жујало у ушима, а пред очима ми играле црне лопте у ореолу црвеног пламена.

Наједном, свест ми се вратила и ја сам стао на ноге, огромним трудом отворно сам прозор и ушао у колибу. Врата су изнутра уз шкрипу попустила: увукао сам Бјерна и Кристену. Узвек сам се на лежаје и заспао.

Пробудно сам се од јарке сунчеве светлости. Покушао сам да устанем, али сам истог часа пао. Читаво тело ме је страховито болело. Мало по мало дошао сам себи и, подиравши се, продрмао сам другове. Ни они се нису ништа боље осећали.

Бјерн и ја дуго смо водили Кристену по соби пре но што је могао да сам стоји на ногама.

Под прозором је зашкрипао снег. Зграбили смо аутоматске пушке. Бјерн се окренуо према мени, осмехујући се.

— Момче, ово нам је крај! Залупали су на врата.

— Ко је? — повика Бјерн. Никаквог одговора. Лупање се настављало.

— Еј! — викну Кристен. — Овде не треба улазити. Овде су тифусари. Заразиће...
Окно је цикнуло и метал се звиждући зарео у зид. Бацили смо се на под: нов рафал и — тишина.

Током јесени већина чланова групе била је пребачена у Шведску. Остало је двадесет људи. Један део населио се илегално у Одалену, други у Ослу и његовој околини. Ја сам живео у шуми заједно с Бјерном и Кристеном.

Крај новембра. Јасан, тих зимски дан и снег блешти под сунчевим зрацима.

Седео сам крај прозора и, замишљен, сећао се детињства.

Где, шта је оно? Низ падину, право према нашој шумској кући иду један за другим. У гушчјем поретку седам немачких војника. Двојица од њих носе секире и тестере, а последњи у поврци пушком трајез. Кренули су у дрва...

Притајили смо се: можда ће проћи крај нас. Кроз пукотину на вратима напето пратим њихово кретање. Не, нису нас прошли... Ево, стали су крај трема и један показује дим што се вије из ошак и клима главом.

Пушкомитрајезац скида с рамена оружје... Значи, нема избора. Треба се борити.

Отворивши нагло врата, испалио сам читав рафал. Један Немац се пови и тресну о земљу, док су се остали расплудили на све стране, кривудајући уз падину. Трчали смо за њима пуцајући у ходу. Још два Немца су пала, други су нестали иза стења. Било је бесмислено да продужавамо потеру; требало је што пре се склонити.

Брзо смо потрпали у рачеве најнеопходније ствари: мет

»ВИХОР«

Совјетски инжењери су недавно са успехом испробали један „летећи“ аутомобил који су назвали „Вихор“. Он се креће брзином од 100 до 200 километара на час изнад воде, а 150 километара на час изнад тла.

ИСКОРИСТИО СЛАБОСТ

Међу многобројним причама о Нушићу, мање је позната ова: Као вицеконзул у Приштини, Нушић је дошао у Београд на краће одсуство (1895). Начелник Министарства иностраних послова тада је био Иван Павловић, познат као добар и искусан дипломата, посланик на страни и писац, али је био мало „чудан човек“ зато што је више обраћао пажњу на споредно, на форму, а занемаривао суштину. И у самом министарству је често вршио унутрашња уређења: померање намештаја и друге ситнице.

Нушићу се после изтеклог одсуства није враћало у Приштину, па је покушао да издејствује код начелника Павловића до још остане, али без успе-

ха. Досетио се онда да искористи Павловићеву слабост за реформе и да „по службеном послу“ остане у Београду. Успео је да га убеди да конзули са шеширом на глави не уживају доволно поштовања у Турској јер нису, за источњачке појмове доволно званични и свечани. Предложио је зато да се за наше конзуле заведе нарочита капа, нека врста качкете, која би се могла носити без униформе.

Павловић ово прихвати и задржи Нушића још неколико дана док утврде облик, набаве потребан материјал и повере израду неком добром мајстору. Избор материјала, боје и мајстора трајао је по дужи и тако је Нушић остао у Београду „по службеном послу“ више него што се надао.

НАОЧАРИ У ОКУ

Све више људи носе наочаре. Међутим оне су често и препрека у животу људи. Заборављене наочаре могу потпуно да онеспособе човека да обавља редовни посао а и да га доведу до непокретности. Наочари су сметња и у низу спортова: тенису, фудбалу, хокеју, рвању. Многа деца не могу да учествују у групној игри и журњави баш зато што носе наочаре и што постоји стална опасност да ако падну повреде очи. Много је било покушаја да се наочари замене малим сочивима који се стављају директно у око испод капака. Са мање или више успеха ово се и ради. Али главна незгода је што сочива не пропштају сузе па долази услед трења до озледа и запаљења капака или самог ока.

На очној клиници у Прагу професор Курзе врши сада пробе са сочивима израђеним од хидроколоније масе која пропушта сузе, не надражује око а тешка су свега 0,025 грама. На овај начин ће наочари поред тога што су неопходно корисне за оне који су потребне престати да буду препрека као што су некад биле. На слици: девојчица држи на кажипрсту десне руке сочиво које треба да стави у око.

ЕКРАН-МОНОКЛ

Нови електронски апарат произведен у Америци омогућава хирургу да прати опште стање болесника а да се не покрене па чак и не окрене главу. Један део овог апарата је учвршћен на глави хирурга као нека врста монокла, тако да он на овом екрану-моноклу који је у исти мах и огледало и провидно стакло, контролише и стање пулса и крвног притиска.

ЛЕГЕНДЕ О

СИРЕНАМА

Постоје многобројне легенде о морским сиренама. Веровало се да оне имају тело као човек а уместо ногу рибаљи реп. Али нико никад није успео да ухвати сирену из простог разлога што оне не постоје.

Ипак једна животиња која живи у океанима има главу, мада доста грубо, сличну глави људског бића. Ова се животиња зове менети, а у ствари је једна врста кита коју још зову тропски амерички кит (*manatus americanus*) или морска крава. Доста вели-

ких димензија животиња има на горњем делу уместо „руку“ нешто налик на корњачине шапе, а уместо „ногу“ широк пљоснат реп.

Морска крава је сисар и мора повремено да вади главу из воде да би узимала ваздух. Понекад мајка морска крава изрони на површину држећи младунче испод „руке“. Многим се вероватно из даљине њена глава учинила као људска. Тако су можда морнари поверовали да су то полу људска бића и назвали их сиренама.

Јесће ли већ чини да...

... управа за транспорт града Чикаго објавила је званични податак да је брзина градских аутобуса ко-

ја је у 1960. години износила 18,8 километара на час, порасла у 1961. години на 19 километара. Средња брзина градских транспортних средстава у Чикагу износила је 1906. године 19,5 километара на час.

... у Истри има неколико места у којима се црквама налазе звона која је још у првој половини 14. века лано неки Бело, магистар.

... за последњих 80 година средоземно острво Корзика помери-

ло се према истоку за 10—12 километара.

... производња млека у Западној Немачкој без Берлина се попела у 1962. години на 20,3 милиона литара или — 426.900 тона.

... разлог велике издржљивости и одличног квалитета чувених сабља-димисија је из-

вестан одређен процесат волфрама у челику од кога су биле коване.

... баритон је стари инструмент за који је много компоновао Хајдн.

... драги камен назван „Идоово око“ тежак је 70,20 карата.

... по мишљењу америчког биолога Чарлса Флешнера најефикасније средство у борби против мува представљају осе. Флешнер је

одгајно нову врсту оса, малих али веома агресивних. Ове осе успешно излазе на крај с мувама и онда када и најјачи инсектициди откажу.

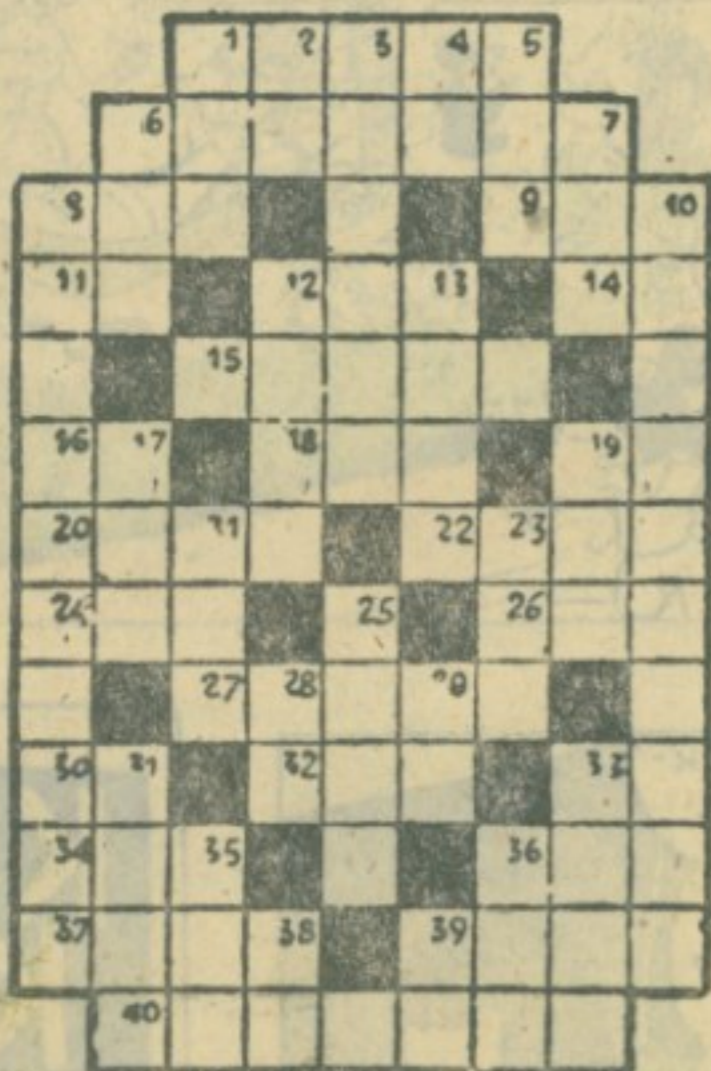
... за време прошлог лета један каубојски клуб у Аризони, у Сједињеним Америчким Државама, организовао је почетничке курсеве за руковање луком и стрелом, за бацање ла-

са и томахава. Занимљиво је да су на листи пријављених 70 просечана били — Индијанци.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) римски комедиограф; 6) северноамерички књижевник („Америчка трагедија“); 8) целокушно; 9) река у Немачкој; 11) показна заменица; 12) чај; 14) скраћеница за број; 15) поветарац; 16) хемички знак за алуминијум; 18) музички термин; 19) део коњског прибора; 20) птица из реда пазванца; 22) главни град Гане; 24) француски романиста („Јадвини“); 26) део животињског тела; 27) мала улица; 30) предлог; 32) град на Црнорском приморју; 33) истурени део копна у море; 34) столице; 36) индустријска област у Западној Европи; 37) драги камен; 39) место у Срему; 40) град у Велгији.

Усправно: 1) раније; 2) музичка нота; 3) једна од САД; 4) предлог; 5) боја лица; 6) једноцифрен број; 7) острво на Јадрану; 8) брдо у источном делу Фрушке горе; 10) река у Индији; 12) бања код Вихаја; 13) река у Француској; 17) шумица; 19) река у Швајцарској; 21) део лица; 23) острво на Јадрану; 25) први ваздухопловци (мит); 28) река у Сибиру; 29) мера за површину; 31) склад-

ште; 33) део тела; 35) врста коњског кретања; 36) посуда; 38) иницијали руског књижевника („Рат и мир“); 39) скраћеница за рачун.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Аркос; 6) Отранто; 8) сто; 9) ови; 11) Пелопонез; 14) ал; 15) пас; 16) Ра; 17) Одак; 19) га; 20) ил; 21) ро; 22) си; 23) Кале; 25) би; 26) рам; 27) на; 29) архипелаг; 32) Рур; 33) Ира; 34) Цохорје; 37) Малта.

Усправно: 1) агол; 2) РР; 3) калпак; 4) он; 5) Стон; 6) „Отедо“; 7) овер; 8) Спа; 10) иза; 12) опал; 13) ос; 18) дин; 19) гол; 21) раме; 22) сируп; 23) Каптол; 24) Енаре; 25) Вар; 28) ри; 28) ага; 30) хром; 31) лија; 35) ха; 36) рт.

НАПРАВИ САМ

Забавни Човечуљци

Са сваком од ових немирних човечуљака стално се догађају најневероватније промене. Час је молер са четком у руци и ведром бочке, час је стојар са честером, а већ кроз тренутак је риболовац у високим чизмама или чистач с метлом. Математичари кажу да је овде таквих промена равно — 1728. Проверите.

Ако умете бар мало да црта те онда ћете лако и сами моћи да израдите овакве забавне човечуљке. Израдите од картона три круга. Фигурице можете да нацртате на папиру за цртање, а да их затим пажљиво изрежете и залепите на кругове или да их нацртате на самом картону. Затим сва три круга пробушите у центру и сједините их двојраком спалилином, али тако да се сваки круг може слободно окретати. Свако померање једног од кругова измениће комбинацију цртежа и дати вам нове човечуљке.

Од ваше маште и даровитости зависи да ли ћете прекопирати човечуљке које ми доносимо или ћете нацртати нове, занимљивије и смешније.

ду је провучена гвоздена жица да би држала ластични везан за кукицу на врху његове главе. Ова кукица на горњој дршци причвршћена је са унутрашње стране врха куке. Две перлице су намештене за котрљање а парче олова је обмотано на врху дршке која се обрће и покреће цео аутомат.

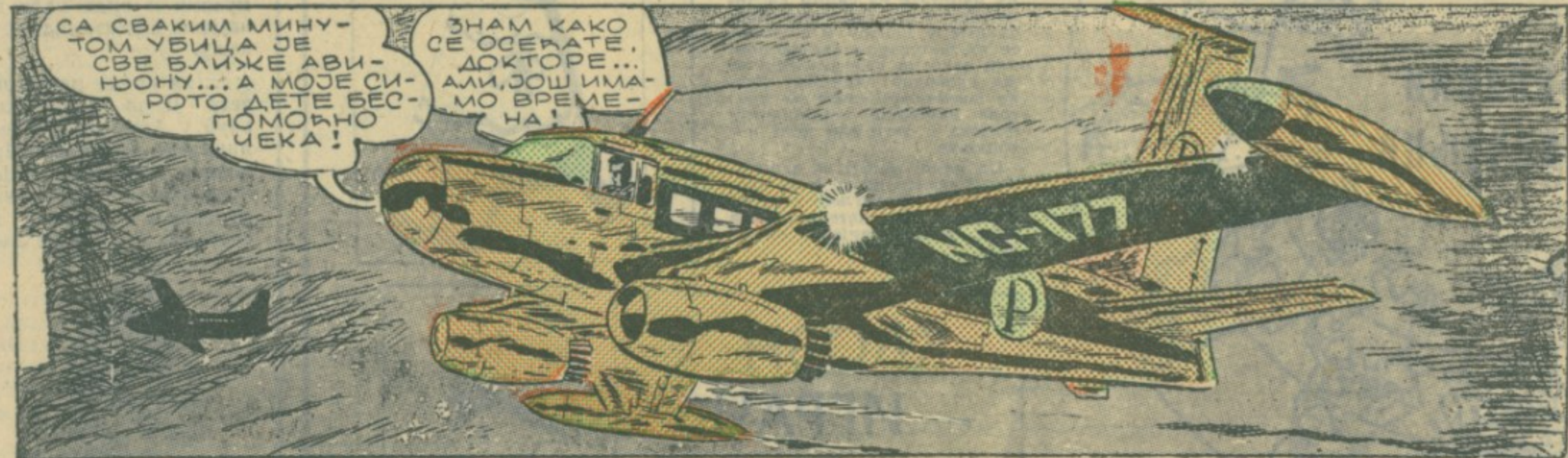
КЛОВН — ИГРАЧ

Кловн има четири ноге навијене од картона и залепљене на дну куке, у ствари његовог тела, које се начинило од круга, из кога сте изрезали један носач и залепили као фишек. На доњем до-

ЦОХ НАЗАРД

Ква-Ква!

Уређује Паја Патак

ЛАКО ОЗЕБЕ

Довела Белка Пајине се-стрије у зоолошки врт и кад су наишли испред озра-ђеног дела у коме су се купали поларни медведи она забринуто рече Гаји:

— Немој прилазити бли-зу, знаш да лако добијаш кијавицу.

АСОЦИЈАЦИЈА

Седео Шиља у друштву пријатеља. Један је причао:

— Сећам се земљотреса у Јапану. Било је страшно: жене су урале, тањир и лонци су падали и с тре-ском се разбијали...

— Јао! — повика Шиља узбуђено — Белка ме чека већ читав сат.

ЗАШТО ДВЕ

Позвала Пата Белку да пођу у позориште.

— Врло радо — одговори Белка — а шта се даје?

— Шекспирова драма Ан-тоан и Клеопатра.

— У реду, — рече Белка — само због чега морамо вечерас да гледамо две представе.

ВОЛИ ГА УЧИТЕЉ

Дошао Раја кући на кра-ју школске године и каже весело ујка Паји:

— Много ме воли учи-тељ.

— Заиста, — обрадова се Паја — а откуд знам?

— Па, оставио ме је да и идуће године учим код њега исти разред.